

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут архітектури та будівництва «ІФНТУНГ-ДонНАБА»

Кафедра архітектури і дизайну

Чесновська Діана Василівна

УДК _____
(індекс)

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

«Центр опіки для домашніх тварин у с. Микитинці Івано-Франківської ТГ»

Архітектура та містобудування

191 Архітектура та містобудування

Робота містить результати власних досліджень, використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело:

Здобувач освітнього ступеня

Д.В. Чесновська
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник

Смадич Іван Петрович, канд. арх., доц.
(підпис, прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання керівника)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри архітектури і дизайну

<u>проф.</u>			<u>Олексій ЯЩЕНКО</u>
(посада)	(підпис)	(дата)	(ініціали та прізвище)

Івано-Франківськ - 2026

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

(повне найменування закладу вищої освіти)

Інститут архітектури та будівництва «ІФНТУНГ-ДонНАБА»

Кафедра архітектури і дизайну.

Освітній рівень бакалавр

Спеціальність 191– Архітектура та містобудування

:

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри_____

«____» _____ 2026

року

З А В Д А Н Н Я НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Чесновська Діана Василівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Центр опіки для домашніх тварин в с. Микитинці Івано-Франківської ТГ»

керівник роботи

Смадич Іван Петрович, канд. арх., Доц,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “ 30 ” березня 2026 року № 153/7

2. Строк подання студентом роботи

3. Вихідні дані до роботи

Підоснова ділянки у с. Микитинці Івано-Франківської ТГ

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) поняття та функції центрів опіки та утримання домашніх тварин, типологія об'єктів зоозахисту та ветеринарно-соціальних закладів, світовий та вітчизняний досвід проєктування урбаністичних центрів співіснування людей та тварин, нормативні вимоги до проєктування об'єктів утримання тварин та ветеринарії, архітектурно-просторовий аналіз розташування об'єктів зоозахисту (ветеринарних клінік, притулків) в Івано-Франківській ТГ, особливості вибору ділянки на проєктування та характеристика містобудівної, транспортної, соціальної і функціональної інфраструктури с. Микитинці,

генеральне планування центру опіки для домашніх тварин (зв'язки, зони, функції), архітектурно-планувальна структура проєктованого об'єкта (зонування для різних видів тварин, ветеринарний блок, громадські простори), об'ємно-просторове та стилістичне рішення проєкту, конструктивні, інженерні та енергоефективні рішення об'єкта, реалізація вимог інклюзивності, безпеки користувачів та санітарно-гігієнічних норм проєктованого об'єкта.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

передпроектний аналіз (графо-аналітичні та класифікаційні схеми: схема функціональних зв'язків, карта потреб відвідувачів, аналіз просторових сценаріїв руху користувачів, аналіз світового досвіду проєктування, bubble-діаграма функціонального зонування); схема розташування об'єктів зоозахисту в структурі Івано-Франківської ТГ та області; ситуаційна схема; схема функціонального зонування в структурі міста; схема містобудівних обмежень; кліматична схема; схема транспортно-пішохідних мереж; SWOT-аналіз ділянки; генеральний план з техніко-економічними показниками та схемою функціонального зонування території; план підвального рівня; план першого поверху; план другого поверху; фасади в осях 1–16, А–Р, 16–1, Р–А; розрізи 1-1 та 2-2; об'ємно-просторове рішення об'єкта.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Смадич І.П.. канд. арх., доц. кафедри АМ		
II	Смадич І.П.. канд. арх., доц. кафедри АМ		

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів бакалаврської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Отримання та обговорення завдання	10.02.2026	
2	Фотофіксація ділянки; дослідження теми; опрацювання теоретичних джерел; пошук світового досвіду	10.02.-24.02.2026	

3	Робота над аналітичними схемами	24.02.- 16.03.2026	
4	Розробка ідейної концепції проектного рішення	17.03.-31.03.2026	
5	Розробка генерального плану	01.04.-09.04.2026	
6	Розробка об'ємно-планувального вирішення для даного закладу	10.04-24.04.2026	
7	Розробка основних креслень (плани, фасади, розріз).	25.04-21.05.2026	
8	Розробка візуалізацій.	22.05-06.06.2026	
9	Графічне оформлення дипломного проекту.	07.06-16.06.2026	
10	Робота над пояснювальною запискою.	07.06.-16.06.2026	
11	Узагальнення та завершення дипломного проекту.	18.06.-22.06.2026	

Студент

(підпис)

Чесновська Д.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Смадич І.П.

(прізвище та ініціали)

Зміст

ВСТУП.....	6
Розділ 1. Передпроектний аналіз	8
1.1 Поняття та функції центрів опіки та утримання домашніх тварин.	8
1.2 Типологія об'єктів зоозахисту та ветеринарно-соціальних закладів.	14
1.3 Світовий та вітчизняний досвід проектування урбаністичних центрів співіснування людей та тварин.	16
1.4 Нормативні вимоги до проектування об'єктів утримання тварин та ветеринарії.	31
Висновок до 1 розділу.....	34
Розділ 2. Архітектурно-просторова організація об'єктів опіки для тварин в структурі Івано-франківської ТГ	35
2.1 Архітектурно-просторовий аналіз розташування об'єктів зоозахисту (ветеринарних клінік, притулків) в Івано-Франківській ТГ.	35
2.2 Особливості вибору ділянки на проектування. Характеристика містобудівної, транспортної, соціальної та функціональної інфраструктури с. Микитинці..	38
2.3 Генеральне планування центру опіки для домашніх тварин: зв'язки, зони, функції.	46
Висновок до розділу 2.....	49
Розділ 3. Проектна частина	50
3.1 Архітектурно-планувальна структура проектного об'єкту: зонування для різних видів тварин, ветеринарний блок, громадські простори.....	50
3.2 Об'ємно-просторове та стилістичне рішення проекту.....	55
3.3 Конструктивні, інженерні та енергоефективні рішення об'єкту.	58
3.4 Реалізація вимог інклюзивності, безпеки користувачів та санітарно- гігієнічних норм проектного об'єкту.	61
Висновок до 3 розділу.....	63
Загальний висновок.....	64
Список використаних джерел	66

ВСТУП

Останніми роками уявлення про комфортне міське середовище суттєво розширилося. Воно дедалі більше враховує не лише потреби людей, а й тварин, які живуть поряд із ними. Домашні улюбленці перестали сприйматися виключно як майно чи функціональні помічники — у сучасному суспільстві вони є повноправними членами родини та мешканцями міста. Це зумовило принципову переоцінку підходів до проектування закладів для тварин: на зміну застарілій концепції ізолятора, єдиною метою якого було тимчасове утримання безпритульних тварин, приходять модель відкритого, гуманного та багатофункціонального центру опіки, орієнтованого на потреби тварини і громади одночасно.

В Україні ця проблематика набула особливої гостроти внаслідок повномасштабного вторгнення, яке спричинило масштабну кризу у сфері зоозахисту. Бойові дії та вимушене переселення мільйонів людей призвели до різкого зростання кількості безпритульних тварин по всій країні. За результатами першого загальнонаціонального перепису притулків, проведеного у 2023 році в межах ініціативи Save Pets of Ukraine, станом на початок 2023 року під опікою 510 притулків та волонтерів перебувало понад 25 тисяч собак і понад 19 тисяч котів. При цьому кількість тварин у тилових регіонах зросла на 20–30 %, у приватних волонтерів — на 60 %, а в прифронтових притулках — більш ніж удвічі [21].

Наявна інфраструктура виявилася непристосованою до такого навантаження. Переважна більшість українських притулків розміщена в переобладнаних старих приміщеннях, де критично важко дотримати належних санітарних умов та запобігти поширенню інфекцій. Скупченість, відсутність природного освітлення, постійний шум і тісний контакт між тваринами перетворюють їхнє перебування на хронічний стрес, що погіршує поведінку та знижує шанси на адопцію. Відповідно до чинного законодавства у сфері ветеринарної медицини та благополуччя тварин, умови утримання мають відповідати стандартам гуманного поводження і забезпечувати фізіологічні потреби кожного виду [8].

Вибір теми дипломної роботи зумовлений особистою зацікавленістю авторки та щоденним досвідом спілкування з власною твариною. Активна собака, позбавлена можливості рухатися, взаємодіяти з середовищем та отримувати розумове навантаження, швидко втрачає психологічну стійкість: набуває деструктивних звичок, стає апатичною або агресивною. Це прямо підтверджує просту закономірність — простір навколо безпосередньо формує стан живої істоти. Саме тому якість архітектурного середовища є не другорядним, а визначальним чинником успішної роботи притулку. На це вказують і міжнародні фахівці у сфері проектування закладів для тварин: грамотне планування запобігає поширенню хвороб, забезпечує ефективну організацію роботи персоналу та суттєво підвищує рівень добробуту тварин [26].

Проектований центр опіки у с. Микитинці Івано-Франківської ТГ враховує фізіологічні та поведінкові особливості трьох основних груп: собак, котів і дрібних гризунів. Для собак, яким необхідна фізична активність і соціальна взаємодія, передбачено просторі майданчики та зони занять. Для котів, чиє відчуття безпеки напряду залежить від контролю над територією, — тихі багаторівневі приміщення з належною звукоізоляцією. Для гризунів, найбільш вразливих до стресу, — окремі зони зі стабільним мікрокліматом, повністю ізольовані від візуального та звукового контакту з хижаками.

Разом із тим проект виходить за межі суто утилітарних завдань. Його мета — створити відкритий громадський простір для всієї Івано-Франківської громади, де функції якісного догляду за тваринами поєднуються з освітніми, рекреаційними та волонтерськими можливостями. Ділянка в с. Микитинці має сприятливий природний контекст — тихе, озеленене середовище без міського шуму, що є принципово важливим для зниження стресу у тварин, — та водночас забезпечує зручну транспортну доступність для персоналу, волонтерів і відвідувачів.

Практична цінність проекту полягає в тому, що він пропонує відтворювану архітектурну модель, придатну для використання як орієнтир при розбудові зоозахисної інфраструктури в інших громадах України. Поєднання сучасних

планувальних рішень, енергоефективності та інклюзивного підходу робить цей центр прикладом якісної зооархітектури європейського рівня.

Мета роботи — розробити архітектурний проект комплексного центру опіки для домашніх тварин, що органічно поєднує функції лікування, утримання, адопції, освіти та рекреації в єдиному середовищі, адаптованому до потреб тварин, персоналу та громади.

Завдання роботи: проаналізувати типологію та нормативну базу об'єктів зоосоціальної інфраструктури; дослідити вітчизняний і світовий досвід проектування закладів для тварин; провести містобудівний аналіз ділянки та обґрунтувати вибір локації; розробити функціонально-просторову структуру центру з чітким зонуванням та організацією потоків; сформулювати об'ємно-просторове й конструктивне рішення, що відповідає вимогам інклюзивності, безпеки та санітарно-гігієнічних норм.

Розділ 1. Передпроектний аналіз

1.1 Поняття та функції центрів опіки та утримання домашніх тварин.

Заклади для утримання тварин пройшли тривалий шлях трансформації в архітектурній та містобудівній практиці. Ще кілька десятиліть тому такі будівлі зводилися виключно за принципом ізолятора — простору, де безпритульна тварина тимчасово утримувалася до вирішення її долі. Сьогодні цей підхід кардинально змінився: сучасний центр опіки розглядається як багатофункціональний громадський комплекс, покликаний не лише забезпечити тварині дах над головою, а й підготувати її до нового життя в сім'ї — через якісне лікування, реабілітацію, соціалізацію та адопцію [28].

Функціональна структура такого закладу будується навколо кількох взаємопов'язаних напрямів діяльності, кожен із яких висуває специфічні вимоги до просторової організації.

Ветеринарна та доглядова функція є базовою. Для підтримки здоров'я тварин і запобігання поширенню інфекцій принципово важливо розподілити простір будівлі на санітарно відокремлені зони. Тварини, що щойно надійшли з вулиці, повинні проходити через прийомне відділення та карантинні приміщення, не контактуючи з тими, хто вже пройшов лікування. Цей принцип поділу на «чисті» та «брудні» потоки є одним із ключових у міжнародних стандартах організації притулків [26]. Окрім санітарного аспекту, дослідники вказують що надмірний шум у вольєрах скорочує час перебування відвідувачів і безпосередньо знижує шанси тварин на адопцію — архітектурні рішення з шумопоглинання є не менш важливими ніж санітарне зонування [13, с. 5]. На схемі функціональних зв'язків (рис. 1) наочно відображено логіку зв'язків між господарським блоком, медичним стаціонаром, зоною грумінгу та основними приміщеннями для утримання тварин різних видів.

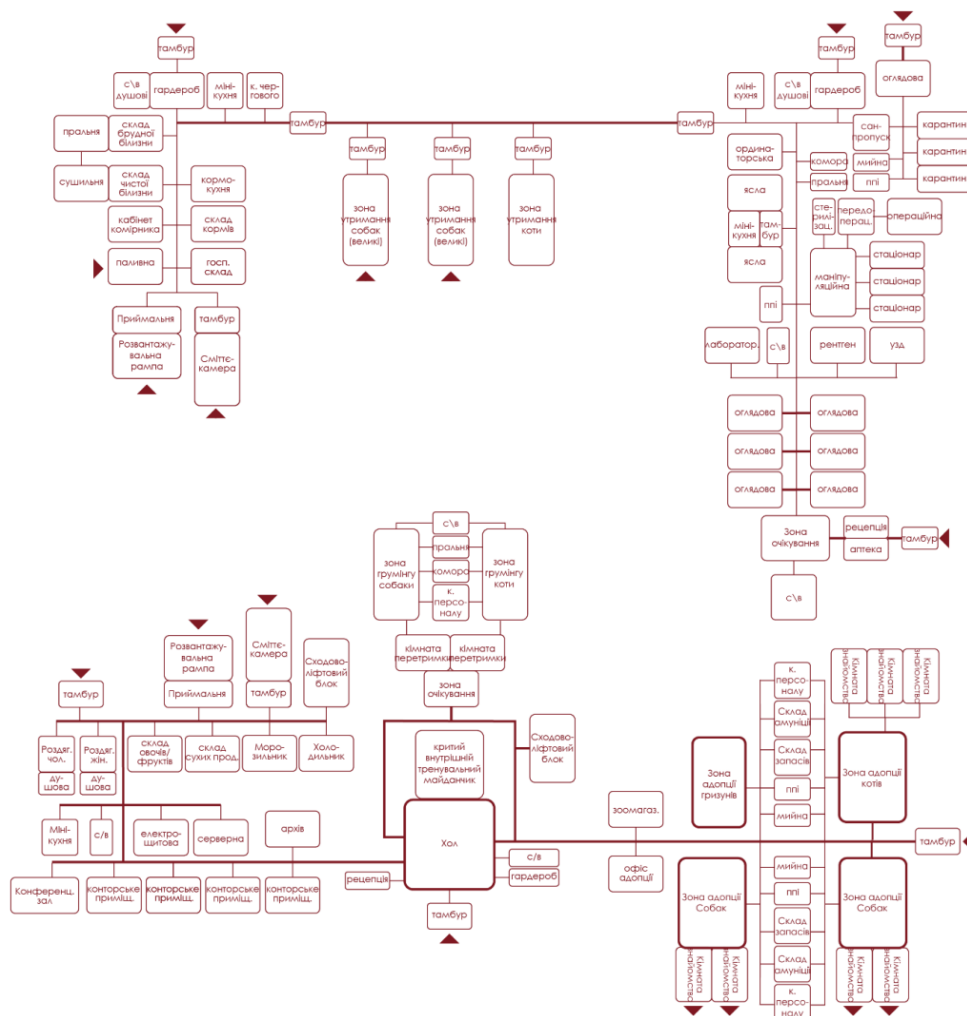

Рисунок 1 — Схема функціональних зв'язків

Адаптаційна та освітня функції не менш важливі. Тварина, що пройшла лікування, потребує поступової соціалізації — звикання до людей, звуків, нових просторів. Паралельно центр виконує освітню роль для відвідувачів: майбутні власники мають розуміти потреби тварини ще до моменту адопції. Саме тому сучасні заклади включають кімнати знайомства, навчальні класи та лекторії, де фахівці проводять консультації та майстер-класи з відповідального утримання. Карта потреб відвідувачів (рис. 2) детально розкриває цей комплексний підхід, розподіляючи простір на дві великі взаємопов'язані групи: запити людей та потреби тварин-компаньйонів.

Рисунок 2 — Карта потреб відвідувачів

Адопція. Це створення затишного простору для першого знайомства з майбутнім улюбленцем та зручного місця для підписання документів. Для цього передбачено:

- експозиційно-ознайомчу зону;
- простір документального оформлення.

Відпочинок. Відвідувачам потрібне місце, де можна випити кави, зачекати на прийом чи просто перепочити на території центру. Цю функцію виконує:

- зона громадського харчування та рекреації.

Соціальна відповідальність. Центр має стати простором, де волонтери можуть організовувати збори, працювати та проводити благодійні заходи. Під ці задачі виділено:

- координаційно-волонтерську зону;
- зону благодійності.

Освіта. Людям необхідний простір для лекцій, майстер-класів та навчання правильному поводженню з тваринами. Для цього облаштовано:

- навчально-лекційну зону;
- інтерактивно-освітній простір.

З боку тварин-компаньйонів архітектура має закривати такі базові потреби:

Лікування. Сюди входить ветеринарна допомога, огляди та безпечна ізоляція новоприбулих чи хворих тварин. Для цього облаштовано:

- лікувально-профілактичній зоні;
- ізоляційно-карантинній зоні.

Догляд. Йдеться про базову гігієну, стрижки та можливість легко придбати супутні товари. Для цього облаштовано:

- зону гігієнічного догляду та грумінгу;
- зоомагазин.

Дресирування. Тваринам потрібні комфортні площі для занять із кінологами, які будуть доступні у будь-яку погоду. Для цього облаштовано::

- критий простір кінологічних занять;
- зооінклюзивна тренувальна зона.

Активне дозвілля. Тваринам життєво необхідний простір, щоб вільно побігати, погратися та витратити накопичену енергію. Для цього облаштовано:

- о активно-ігрова зона;
- о спортивно-дресирувальна зона.

Соціалізація. Це створення безпечного середовища, де тварина поступово звикає до нових людей і долає стрес перед переїздом у нову сім'ю Для цього облаштовано:

- о простір комунікації і адаптації.

Для того щоб цей багатофункціональний простір працював ефективно і безконфліктно, необхідно заздалегідь передбачити, як саме люди та тварини будуть у ньому переміщуватися. З цією метою було проведено аналіз основних просторових сценаріїв (рис. 3).

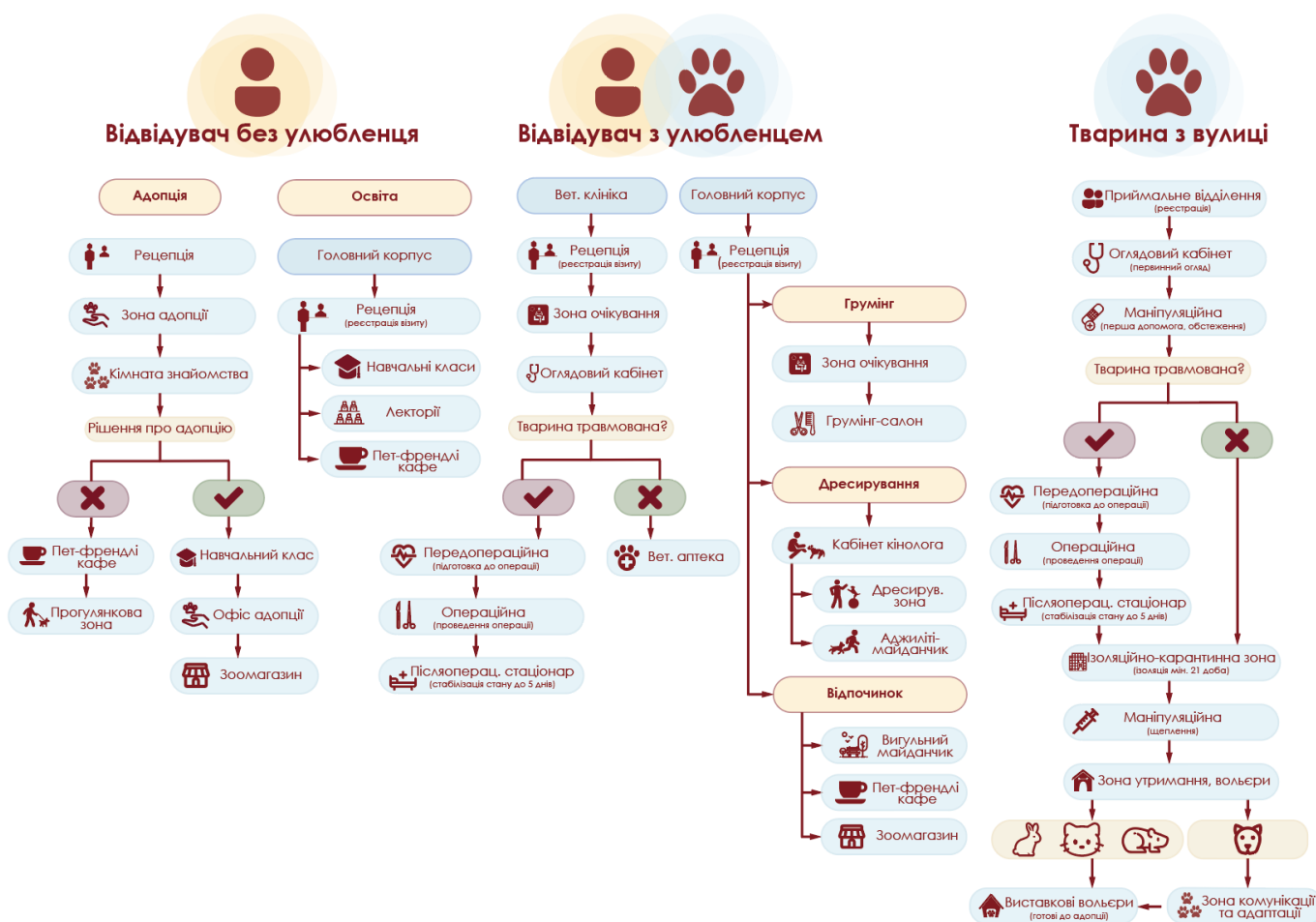

Рисунок 3 - Аналіз основних просторових сценаріїв

Схема чітко розділяє рух на три незалежні сценарії, щоб уникнути перетину хворих та здорових тварин, а також мінімізувати стрес.

Сценарій 1: Відвідувач без улюбленця Цей маршрут розрахований на містян, які прийшли з освітньою метою або хочуть прихистити тварину. Обидва потоки починаються у головному корпусі:

- Освіта: Після реєстрації відвідувачі прямують до навчальних класів або лекторіїв, а після заходів можуть відпочити у пет-френдлі кафе.

- Адопція: Це ключовий етап центру. Відвідувач іде в зону адопції, обирає тварину і переходить до кімнати знайомства.

- Якщо рішення позитивне «Так»: людина обов'язково проходить короткий інструктаж у навчальному класі, оформлює документи в офісі адопції та може одразу придбати все необхідне у зоомагазині.

- Якщо рішення ще не прийняте «Ні»: відвідувач не йде відразу, а має можливість обдумати все за кавою в пет-френдлі зоні або прогулятися територією.

Сценарій 2: Відвідувач з улюбленцем Для людей, які вже мають тварин і приходять за послугами, простір ділиться на два окремі блоки:

- Головний корпус (здорові тварини): Після реєстрації на реєстрації відвідувач може обрати потрібну послугу. Це може бути грумінг-салон (через зону очікування), заняття з дресирування (кабінет кінолога, майданчик та зона аджиліті) або просто відпочинок (вигульний майданчик, пет-френдлі кафе чи зоомагазин).

- Ветеринарна клініка (хворі тварини): Цей потік повністю ізольований від головного корпусу. Після реєстрації та зони очікування тварина потрапляє в оглядовий кабінет. Якщо потрібне терапевтичне лікування - власнику

виписують ліки, які він може придбати у ветаптеці. Якщо випадок складний, тварину направляють в операційний блок та стаціонар.

Сценарій 3: Тварина з вулиці. Цей маршрут спроектований із максимальним акцентом на санітарну безпеку. Тварина потрапляє до центру не через головні двері, а через господарський вхід, звідки одразу направляється у приймальне відділення для реєстрації та первинного огляду. Далі шлях розгалужується залежно від стану тварини:

- Якщо тварина травмована: вона направляється в маніпуляційну для надання першої допомоги та УЗД, після чого проходить передопераційну підготовку, саму операцію та переводиться до післяопераційного стаціонару для стабілізації (до 5 днів при позитивній динаміці).

- Якщо стан стабільний: тварина одразу переходить до ізоляційно-карантинної зони.

Карантин триває мінімум 21 добу — це обов'язковий етап для обох груп. Після його успішного завершення тварині роблять необхідні щеплення у маніпуляційній і переводять у зону утримання. На фінальному етапі собаки проходять зону комунікації та адаптації для соціалізації, після чого (разом із котами та гризунами) потрапляють до виставкових вольєрів, де очікують на нових господарів.

1.2 Типологія об'єктів зоозахисту та ветеринарно-соціальних закладів.

Заклади зоосоціального призначення утворюють досить різноманітну групу об'єктів, які відрізняються між собою за формою власності, обсягом функцій, характером прийому тварин та ступенем інтеграції в міську інфраструктуру. Розуміння цієї типології є необхідною передумовою для обґрунтування архітектурно-планувального рішення проектного центру.

За формою управління виокремлюють три основні типи: комунальні (муніципальні) заклади, що фінансуються з місцевих бюджетів і підпорядковуються органам міської влади; приватні організації та благодійні фонди, що діють на засадах

самофінансування та пожертв; та громадські волонтерські об'єднання, які часто функціонують без стаціонарної бази - у форматі перетримки в домівках волонтерів [29].

За характером прийому тварин розрізняють заклади відкритого та обмеженого прийому. Заклади відкритого прийому зобов'язані приймати будь-яку тварину незалежно від її стану - це переважно муніципальні притулки та організації, що діють за державним контрактом. Заклади обмеженого прийому самостійно визначають, яких тварин і в якій кількості вони здатні прийняти, що дозволяє їм підтримувати вищий рівень догляду, проте знімає з них частину соціальної відповідальності перед громадою [29].

За функціональним наповненням об'єкти зоосоціальної інфраструктури поділяються на кілька груп. Перша — базові притулки, що виконують лише функцію тимчасового утримання та ізоляції тварин без розвиненої ветеринарної чи адопційної складової. Друга - ветеринарні клініки з функцією притулку, де основний акцент зроблено на лікуванні, а утримання тварин є допоміжним напрямом. Третя - спеціалізовані адопційні центри, орієнтовані на якнайшвидше влаштування тварин у нові родини через розвинені виставкові та комунікаційні простори. Четверта, найбільш складна з типологічного погляду, - комплексні центри опіки, що поєднують усі перелічені функції: лікування, карантин, утримання, грумінг, дресирування, соціалізацію, адопцію, освіту та рекреацію [26].

За масштабом виокремлюють локальні об'єкти районного значення, міські центри, що обслуговують усю територіальну громаду, та регіональні комплекси з розширеною зоною охоплення.

Для проєктованого об'єкта в с. Микитинці найбільш відповідним є тип комплексного міського центру опіки відкритого прийому з розвиненою громадською складовою. Така типологія передбачає повний цикл роботи з твариною - від первинного прийому і ветеринарного лікування до соціалізації та адопції - і водночас

відкриває простір для освітніх, волонтерських і рекреаційних функцій, перетворюючи заклад на повноцінний громадський осередок [28]. Дослідження в галузі архітектури притулків підтверджують, що впровадження принципів community-centric design — проектування орієнтованого на громаду — суттєво підвищує рівень адопції та залученість суспільства до проблеми безпритульних тварин [12]

1.3 Світовий та вітчизняний досвід проєктування урбаністичних центрів співіснування людей та тварин.

Кампус догляду за тваринами Murfin / Kansas Humane Society

- Місце: Вічита, штат Канзас, США
- Архітектори: WDM Architects
- Рік завершення: 2009 р.
- Площа: 6 038 м²

За даними WDM Architects [30], у 2003 році Kansas Humane Society працювала у 50-річній будівлі та могла врятувати лише 23 % тварин, що надходили до притулку. Паралельно муніципальна служба контролю за тваринами утримувала безпритульних собак лише три дні перед евтаназією. Спільне рішення — об'єднати обидві організації на одній ділянці — стало унікальним на той момент прецедентом партнерства муніципального та приватного закладів. Після відкриття кампусу показник порятунку тварин зріс до понад 90 %, що підтвердило правильність обраної стратегії.

Кампус розташований на перетині вулиць Hillside та К-96 на півночі Вічити. Два самостійних корпуси — муніципальний і гуманітарний — орієнтовані фасадами на північ і об'єднані спільною публічною площею з елементами паблік-арту. Площа виконує функцію головної навігаційної точки: чотири кольорово кодовані стели спрямовують відвідувачів до різних входів залежно від мети візиту. Архітектори розробили авторську методологію «Чому я тут?», що виокремлює чотири сценарії: знайшов тварину, шукає загублену тварину, передає тварину та приходить на адопцію. Кожен сценарій має власний маршрут і вхід, що мінімізує контакт між різними потоками відвідувачів і тварин.

В об'ємно-просторовому вирішенні домінують криволінійні форми зі складними склепіннями та зенітними ліхтарями з множинними радіусами. Зовнішня матеріальна палітра свідомо стримана відповідно до статусу громадського об'єкта. Натомість інтер'єр насичений яскравими кольорами та пет-френдлі деталями. Ключовим прийомом є максимізація природного освітлення через зенітні ліхтарі та стрічкові клерестори з високоефективними теплоізоляційними сендвіч-панелями, що пропускають рівномірне дифузне світло, майже неможливо відрізнити від штучного. Це суттєво знижує рівень стресу у тварин і зменшує витрати на електроенергію. Вольєри для собак спроектовані зі звуко- та запахоізоляцією між боксами. (рис.4-5)

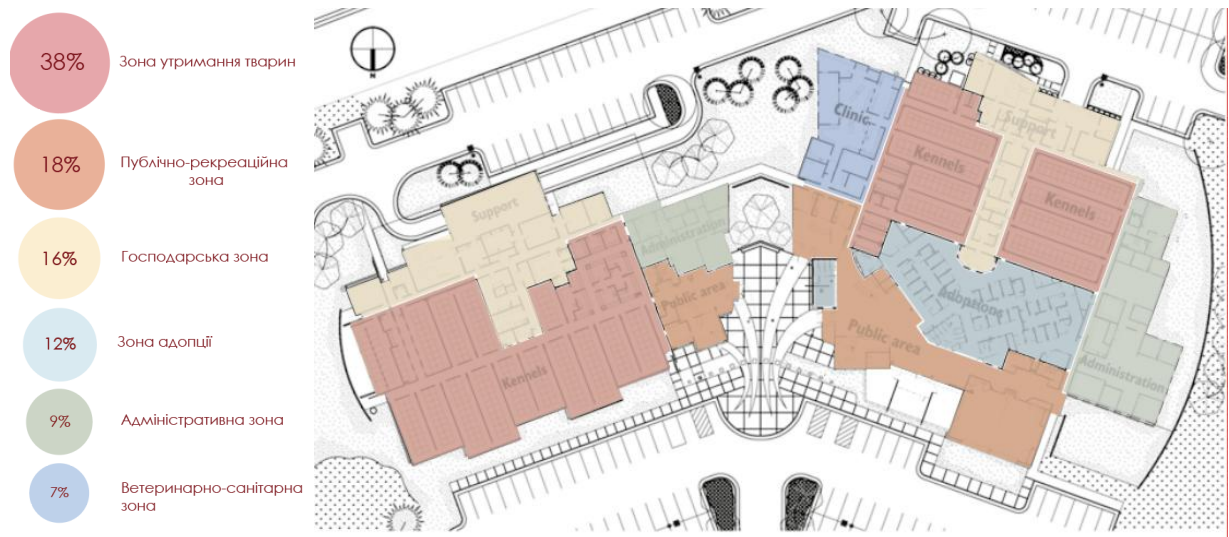

Рисунок 4 – Екстер'єри будівлі

Рисунок 5 – Фасади будівлі

Функціональне зонування. Зона утримання тварин — 38 %, публічно-рекреаційна — 18 %, господарська — 16 %, адопційна — 12 %, адміністративна — 9 %, ветеринарно-санітарна — 7 %. Вольєри для собак спроектовані зі звуко- та запахоізоляцією. Котячий і дрібнотваринний блоки — у форматі виставкових боксів з максимальною видимістю для відвідувачів. (рис.6)

. Рисунок 6 – планування і функціональне зонування

Корпус муніципальної служби організований навколо «Саллі-порту» — критого наскрізного проїзду на південному боці з подвійними автоматичними воротами, через який транспорт служби контролю доставляє тварин у будь-яку погоду. Головне лобі розділене скляною перегородкою на дві зони: ліва — для прийому безпритульних тварин від громадян, права — для пошуку загублених домашніх улюбленців. Одна рецепція обслуговує обидва потоки одночасно, що дозволяє мінімізувати кількість персоналу. Корпус Kansas Humane Society побудований за принципом «роздрібної адопції»: простір нагадує магазин — яскравий, відкритий, з прохідними маршрутами повз вольєри-вітрини. Котячий і дрібнотваринний блоки максимально відкриті для огляду. Ветеринарний блок розміщений у глибині будівлі.

Амстердамський центр притулку для тварин / Animal Refuge Center

- Місце: Амстердам, Нідерланди
- Архітектори: Arons en Gelauff Architecten
- Рік завершення: 2007 р.

- Площа: 5 800 м²

За матеріалами ArchDaily [23], у 2004 році місто Амстердам ухвалило рішення об'єднати два існуючих міських притулки в один заклад — найбільший муніципальний притулок Нідерландів. Ділянка мала складну клиноподібну форму на межі міста поруч із водоймою, що поставило перед архітекторами непросте завдання. Замість типової «гребінцевої» схеми — довгого сервісного коридору з перпендикулярними рядами вольєрів, яка за своїм виглядом нагадує тюремну структуру і є психологічно пригнічуючою — архітектори розробили принципово нову просторову логіку, що стала орієнтиром для подальших проектів у Європі. (рис.7)

Рисунок 7 – Екстер'єри будівлі

Будівля навмисно орієнтована фасадом усередину ділянки, щоб мінімізувати рівень шуму від гавкоту для сусідніх житлових кварталів. Зовнішнє облицювання виконане зі сталевих панелей із цинковим покриттям Sendzimir завтовшки 1,5 мм та максимальною довжиною 5,4 м, пофарбованих у 12 градацій зеленого кольору. Ця «піксельована» кольорова градація є прямою алюзією на трав'яний дик старої дамби поруч із ділянкою — фасад буквально «розчиняється» у природному контексті. Конструкція переважно збірна із сендвіч-елементів. Інженерна концепція включає рекуперацію тепла вентиляційного повітря та підлогове опалення у вольєрах і офісах. (рис.8)

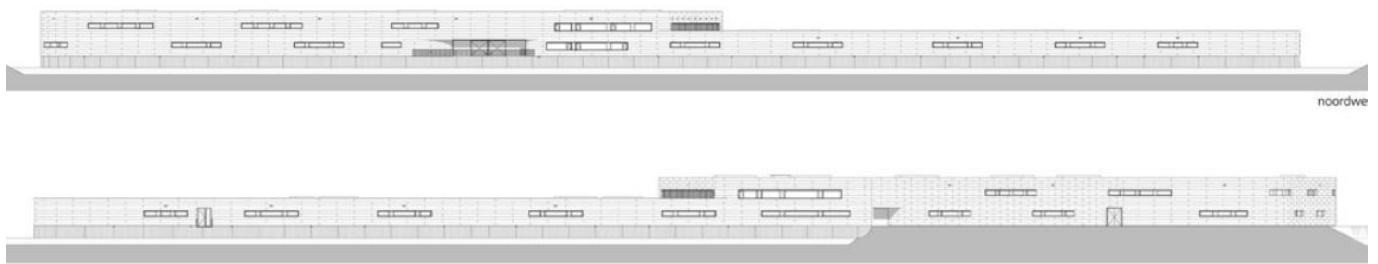

Рисунок 8 – Фасади будівлі

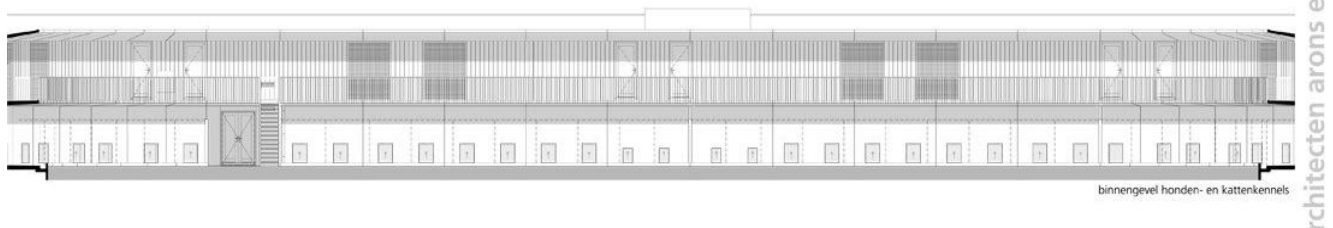

Рисунок 9 - розріз будівлі

Сервісний і вольєрний коридори об'єднані в єдину тонку «стрічку», складену у форму петлі вздовж берега водойми. Перший поверх повністю відданий собачим вольєрам — 180 боксів із прямим виходом у два великих внутрішніх ігрових дворики, що утворилися всередині петлі. На другому поверсі над собачою зоною розміщені 480 котячих боксів. Таке вертикальне розділення видів не лише ефективно використовує площу, а й забезпечує додаткову звукову ізоляцію. Вхідне лобі займає центральне положення у петлі й визначає загальну «текучу» форму будівлі. Усі допоміжні приміщення — ветеринарний кабінет, освітні кімнати, кухні, офіси, технічні та складські приміщення, зоомагазин та квартира доглядача площею 115 м² — вбудовані у тіло стрічки між основними функціональними потоками. (рис.9)

Функціональне зонування: утримання тварин — 25 %, вигул — 20 %, транзитна зона — 19 %, ветеринарна — 8 %, господарська — 7 %, адопція — 6 %, карантинна — 6 %, адміністративна — 3 %. (рис.9)

Сучасна концепція Animal-Aided Design (проектування з урахуванням потреб тварин) розглядає живих істот як повноправних учасників проектного процесу — їхні потреби визначаються на початку планування, а не як доповнення до людиноцентричного рішення [16]

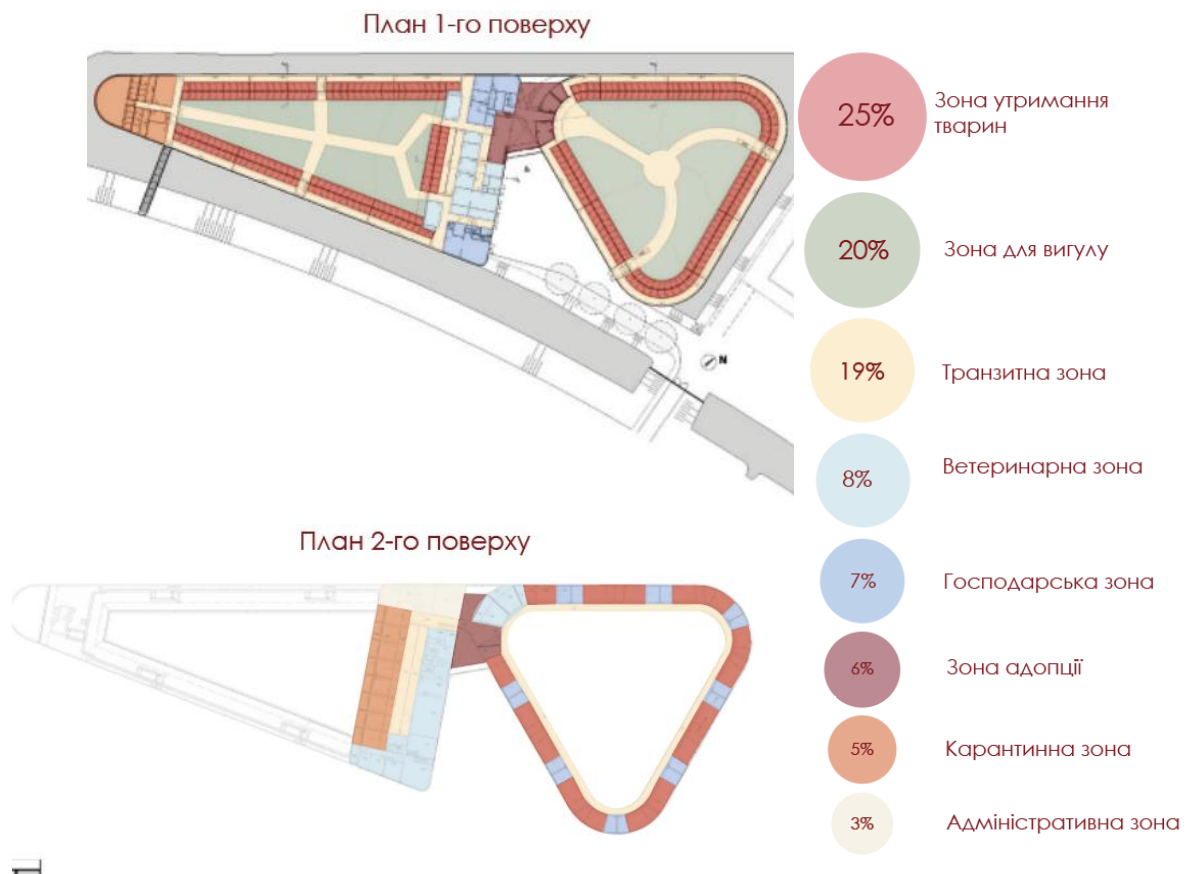

Рисунок 10 – планування і функціональне зонування

Центр догляду за тваринами на Стейтен-Айленді

- Місце: Стейтен-Айленд, Нью-Йорк, США
- Архітектори: Garrison Architects
- Рік завершення: 2022 р.
- Площа: 511 м²

За матеріалами ArchDaily [25], головний архітектор Джеймс Гаррісон сформулював центральне запитання проекту так: як спроектувати притулок, що стимулює адопцію? Відповідь виявилася несподіваною: щасливі тварини приваблюють щасливих людей. Це призвело до радикального переосмислення типової схеми і повної інверсії функціонального розподілу простору. Попри значно менший масштаб порівняно з іншими розглянутими аналогами, об'єкт отримав широке міжнародне визнання саме через концептуальну сміливість і точність

архітектурного рішення, здобувши міжнародну архітектурну нагороду 2023 року від Chicago Athenaeum: Museum of Architecture and Design [25]. (рис.11)

Рисунок 11 – Екстер'єри будівлі

Будівля повністю огорнута прозорими полікарбонатними панелями завтовшки 38 мм із високими теплоізоляційними характеристиками, що забезпечують рівномірне дифузне освітлення протягом усього дня. Вночі будівля м'яко світиться зсередини, перетворюючись на помітний орієнтир у темному промисловому кварталі. Котяча зона обшита пофарбованим алюмінієм із фігурними отворами, що перетворює тварин на буквальну частину фасаду. Система вентиляції з рекуперацією тепла забезпечує постійне оновлення повітря. Усі матеріали місцевого виробництва з високим вмістом переробленої сировини, ландшафтне озеленення із посухостійких рослин.

Весь периметр будівлі зайнятий вольєрами для тварин, а всі службові, ветеринарні та адміністративні функції зосереджені у центральному внутрішньому ядрі. Персонал, що більшу частину часу проводить із тваринами, завдяки цьому також отримує доступ до природного освітлення. Вольєри для собак і котів навмисно не дивляться один на одного — це усуває візуальний контакт між тваринами різних боксів і знижує рівень збудження та стресу. Котяча зона виконана як окрема вставна конструкція зі сталевого каркасу. Периметральний дах над вольєрами підвищений відносно внутрішньої покрівлі — між ними утворюється стрічкове вікно, що дозволяє денному світлу проникати з кількох сторін одночасно.

Функціональне зонування: адопція — 20 %, транзитна зона — 18 %, ветеринарна — 16 %, громадська — 14 %, утримання — 10 %, господарська та карантинна — по 6 %, адміністративна — 4 %..

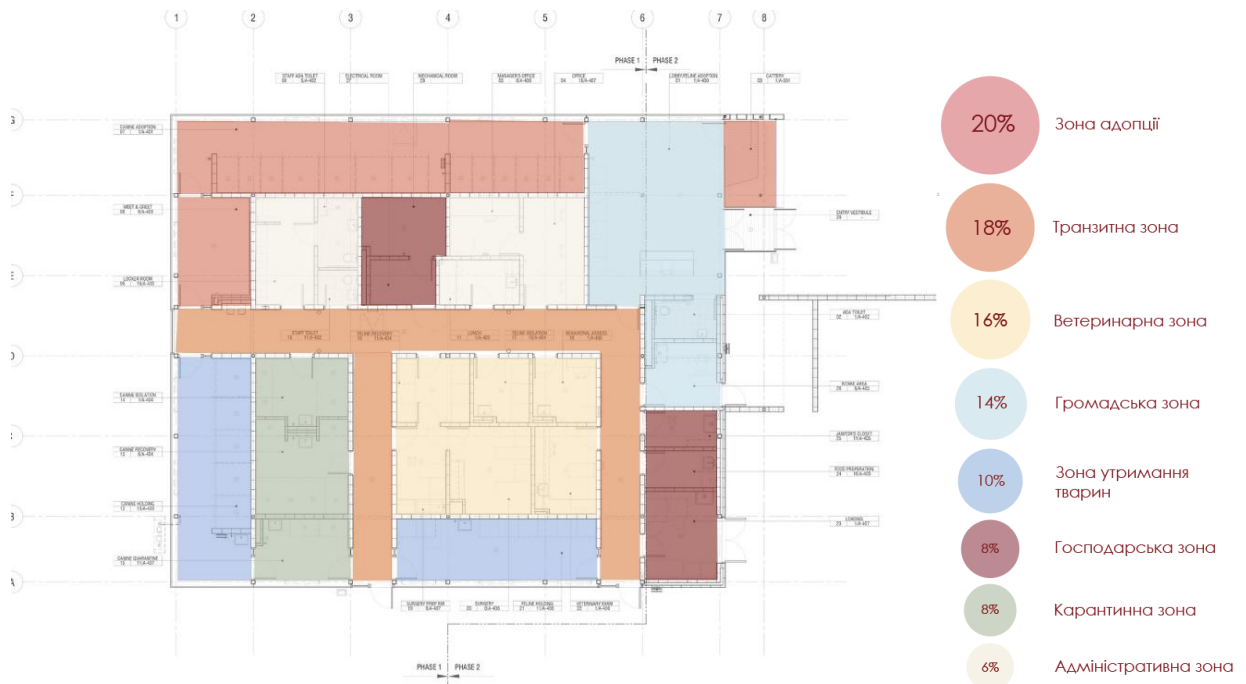

Рисунок 12 – планування і функціональне зонування

Центр догляду за тваринами та громадський центр Південного Лос-Анджелеса

- Місце: Лос-Анджелес, США
- Архітектори: Garrison Architects
- Рік завершення: 2022 р.
- Площа: 511 м²

За матеріалами ArchDaily [24], об'єкт розташований у промисловому районі, оточеному житловими кварталами, поруч із жвавими міськими магістралями. Будівля свідомо розміщена на кутовій частині ділянки з максимальною видимістю з вулиці та від автобусних зупинок. Головна ідея — кинути виклик усім стереотипам про похмурий притулок і створити заклад, що залучає громаду в позитивний та емоційно насичений спосіб. (рис.13)

Рисунок 13 – екстер'єр будівлі

При розробці зовнішнього вигляду архітектори звернулися до естетики тваринної шкіри, зокрема до лускатої структури рептилій. Результатом стала авторська система «лускатої» облицювання: збірні композитні панелі у два горизонтальні ряди огортають весь периметр будівлі, чергуючись кольорами та виступами. Виступи створюють козирки над входами і захист від сонця над засклінням. Яскрава кольорова гама пожвавлює промисловий контекст і формує впізнавану ідентичність закладу. Сонячні панелі вкривають увесь дах, зенітне освітлення забезпечує природне світло у всіх приміщеннях, Low-e склопакети та енергетичний дах знижують теплові втрати. (рис. 14-15)

Рисунок 14 – фасад будівлі

Рисунок 15– фасад будівлі

Одноповерховий об'єм розрізаний по центру відкритою «Галереєю» — наскрізним критим пасажем шириною близько 6 м, що з'єднує публічне паркування з відкритим «Садом вольєрів» площею 3 250 м². Галерея є головною публічною віссю і виставковим простором одночасно: з неї видно котячі кімнати, кімнати дрібних тварин, акваріуми та кімнату екзотичних рептилій — усе у форматі живих вітрин із суцільним склінням. По обидва боки від Галереї розташовані два лобі у стилі магазинних вітрин. Клініка стерилізації закріплена на північно-західному куті, пташиний авіарій — у південній частині. (рис.16)

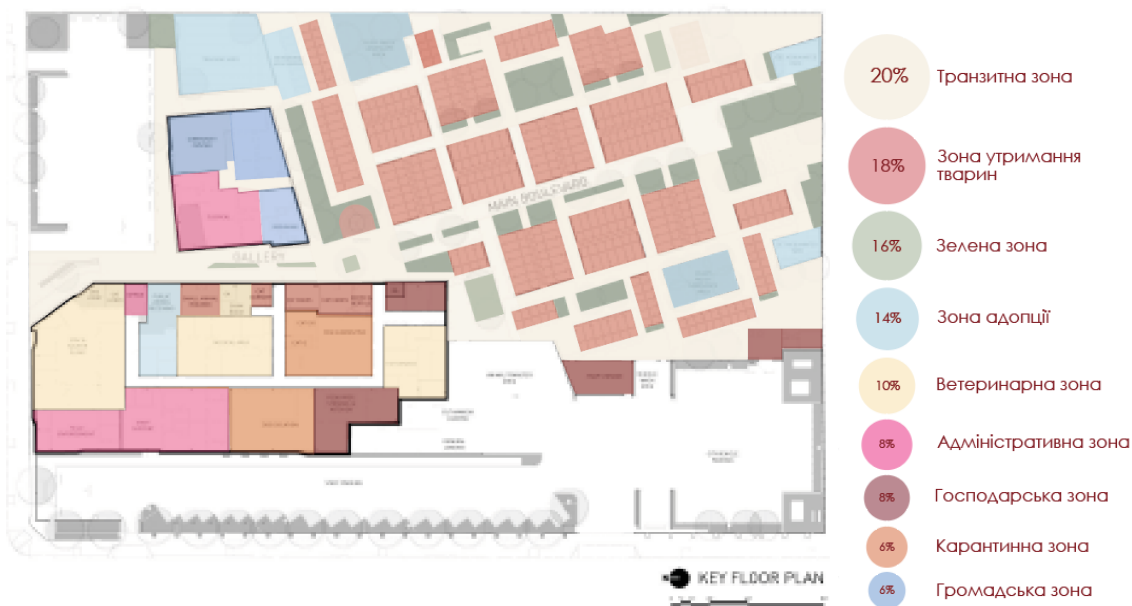

Рисунок 16– планування і функціональне зонування

«Сад вольєрів» структурований як система вулиць: «Головний бульвар» з деревами пронизує весь сад і переходить у бічні алеї також із деревними насадженнями. Вольєри орієнтовані так, щоб жоден не дивився безпосередньо на інший — замість цього всі виходять на озеленені стіни або мінімальні «паркові» вставки. Сонячне проміння проникає крізь крони дерев у стратегічно відібраних місцях, створюючи природну зміну освітлення як у лісі. У кінці «Головного бульвару» влаштований великий відкритий газон для групових заходів і шкільних екскурсій.

Функціональне зонування: транзитна зона — 20 %, утримання — 18 %, зелена зона — 16 %, адопція — 14 %, ветеринарна — 10 %, госп одарська, карантинна та адміністративна — по 6 %, громадська — 4 %.

«Дім Сірка»

- Місце: с. Хриплин, Україна
- Архітектори: невідомо
- Рік завершення: невідомо
- Площа: 2000 м²

Під час особистого відвідування локації притулку «Дім Сірка» у с. Хриплин, що розташований на ділянці площею близько 2 000 м² у промисловій зоні поблизу Івано-Франківська, було проведено натурне обстеження існуючого стану об'єкта. Стара локація організації в с. Микитинці, не обстежувалася особисто, однак за даними відкритих джерел має схожі структурні проблеми — переповнення, відсутність функціонального зонування та нормативної інфраструктури.[18]

Територія повністю огорожена парканом. Жодних зон для прийому відвідувачів, навігаційних елементів або облаштованого входу не передбачено — людина потрапляє безпосередньо на робочу зону. Покриття на всій території — ущільнений щебінь без будь-якого поділу на функціональні зони або пішохідні маршрути. Це унеможливорює нормальне обслуговування у дощовий сезон і не відповідає санітарним вимогам до розмежування «чистих» та «брудних» зон.

Основу забудови становлять індивідуальні металеві вольєри з дерев'яними утепленими будками під навісами з металопрофілю. Конструктивно кожен вольєр являє собою зварну металеву секцію з прутового металу, встановлену безпосередньо на щебені без фундаменту та дренажу. Між рядами вольєрів передбачені проходи достатньої ширини для обслуговування, проте вся територія між ними залишається єдиним нерозчленованим простором без поділу на функціональні зони. Усі собаки вигулюються за межами огороженої ділянки притулку — на прилеглій до нього

нейтральній території, що є вимушеним рішенням через відсутність внутрішнього вихідного простору. (рис.17)

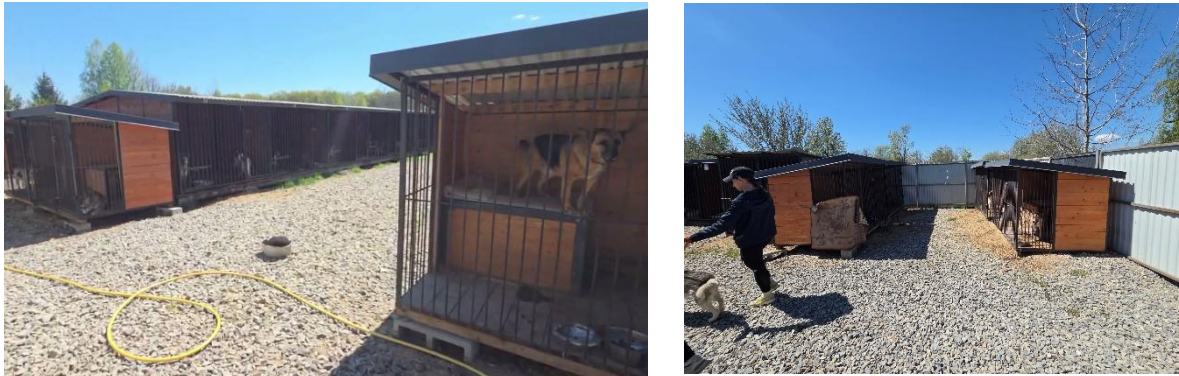

Рисунок 17– Зовнішні вольєри притулку «Дім Сірка», с. Хриплин (фото автора)

Рисунок 18– Єдина закрита будівля притулку «Дім Сірка», с. Хриплин (фото автора)

Єдине капітальне приміщення на ділянці - одноповерховий будинок із металопрофільним дахом без утеплення, що використовується одночасно як господарський, складський і, частково, як житловий простір для персоналу. (рис.18) Всередині єдиної закритої будівлі на ділянці влаштовано секційні металеві вольєри, аналогічні зовнішнім, але розміщені всередині приміщення простір використовується для утримання дрібніших собак або тварин, що потребують окремого догляду через хворобу чи відновлення після лікування. (рис. 19) Фактично це єдиний наблизений до ізоляційного простір на всій ділянці, хоча він не відповідає нормативним вимогам до карантинних зон. Підлога - лінолеум, що є абсолютно непридатним матеріалом для приміщення, де утримуються тварини: він не витримує постійного вологого

прибирання, накопичує запахи та не підлягає дезінфекції. Стеля - відкритий металопрофіль без утеплення, що спричиняє значні перепади температури і конденсат у холодну пору року. Вентиляції приміщення немає. Вздовж стін безсистемно складені речі, корм, засоби догляду — через відсутність окремого складського блоку все зберігається в одному просторі з тваринами.

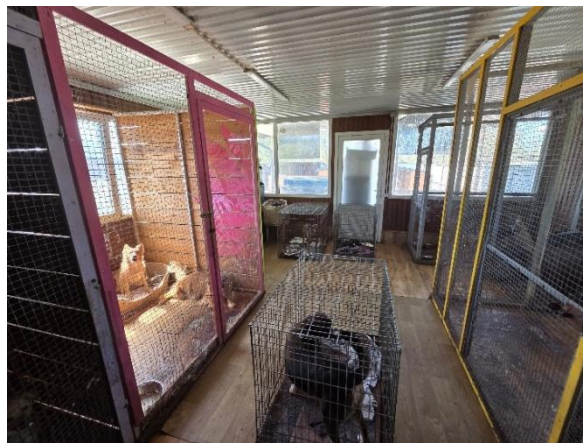

Рисунок 19– Приміщення для утримання дрібніших та хворих собак (фото автора)

На відкритій частині ділянки зафіксована відсутність будь-яких зон поділу потоків: нові тварини, хворі, здорові, тварини на карантині та тварини готові до адопції утримуються на єдиній спільній території без розмежування. Мішки з кормом зберігаються просто неба на дерев'яних палетах поруч із вольєрами, будівельні матеріали та інвентар складені хаотично серед робочої зони.(рис.20) Приготування їжі для тварин здійснюється на відкритому вогні поруч із будівлею та вольєрами, що є грубим порушенням санітарних норм і створює додаткові ризики для тварин та персоналу.(рис.21) Відсутні всі ключові функціональні блоки сучасного центру опіки: карантинна зона, ветеринарний кабінет, грумінг-простір, адопційна зона з кімнатами знайомства, простір для волонтерів та відвідувачів, кормокухня як окреме приміщення, склад, освітній блок. За даними організації, на цій ділянці утримується близько 170 тварин, хоча проектна місткість наявних вольєрів розрахована на значно меншу кількість [18]. Персонал із десяти волонтерів щоденно здійснює годування, прибирання та вигул тварин в умовах, що не відповідають жодному з діючих нормативних стандартів утримання тварин у притулках.

Рисунок 20 – Господарська зона та зберігання корму

Рисунок 21 – Кормокухня на відкритому просторі

Натурне обстеження підтвердило системний характер проблеми: існуюча інфраструктура «Дому Сірка» є результатом вимушеного, поетапного і ресурсно обмеженого облаштування, а не архітектурного проектування. Відсутні всі ключові функціональні блоки сучасного центру опіки: карантинна зона, ветеринарний кабінет, грумінг-простір, адопційна зона з кімнатами знайомства, простір для волонтерів та відвідувачів, кормокухня, склад, освітній блок. Саме цей реальний стан речей формує конкретне архітектурне завдання для проектного центру опіки — не абстрактне, а прив'язане до конкретного місця, конкретних людей і конкретних тварин, що вже тут живуть.

Bubble-діаграма:

Діаграма розроблена на основі проведеного аналізу світового досвіду проектування центрів опіки для тварин та виявлених потреб відвідувачів і тварин. У структурі проєктованого центру виокремлено дев'ять функціональних груп приміщень з різним відсотковим співвідношенням площ.

Рисунок 22 – Bubble-діаграма

Найбільшу частку займає зона утримання тварин, що охоплює вольєри для собак, кімнати для котів і гризунів із необхідними допоміжними приміщеннями. Ветеринарний блок включає оглядові кабінети, маніпуляційну, операційну, стаціонари, карантинне та ізоляційне відділення. Адопційна зона поєднує виставкові простори, кімнати знайомства та простір документального оформлення. Громадська зона охоплює рекреаційні та пет-френдлі простори, кафе та зоомагазин. Грумінг та дресирування виділені в окремий функціональний блок з критим тренувальним майданчиком. Волонтерська та освітня зони забезпечують діяльність персоналу й навчальні заходи для майбутніх власників. Господарський та адміністративний блоки замикають функціональну структуру об'єкта.

1.4 Нормативні вимоги до проєктування об'єктів утримання тварин та ветеринарії.

Законодавча база. Основоположим документом у сфері захисту тварин є Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006 № 3447-IV, що закріплює принципи гуманного ставлення до тварин, заборону жорстоких методів поводження та відповідальність за умови утримання. Закон визначає поняття безпритульних тварин, притулку та регулює права й обов'язки організацій, що здійснюють опіку [26]. З 2026 року набрав чинності Закон України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» № 1206-IX, що запроваджує сучасні стандарти умов утримання тварин, гармонізовані із законодавством Європейського Союзу, і встановлює чіткі вимоги до ветеринарної практики та контролю за здоров'ям тварин [8].

Ветеринарно-санітарні вимоги до притулків. Безпосередні вимоги до організації притулку для тварин визначають Наказ Держкомветмедицини від 15.10.2010 № 438 «Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог до утримання тварин у притулках» та Наказ № 439 «Про затвердження Положення про притулок для тварин» [10]. Відповідно до цих документів, притулок зобов'язаний мати такі обов'язкові структурні блоки: приймальне відділення, карантинне відділення, ізолятор, відділення утримання тварин та майданчики для виходу. Приймальне відділення, ізолятор та карантинне відділення мають бути належно відокремлені від інших приміщень і обладнані дезінфекційними бар'єрами [9].

Усі тварини, що надходять до притулку без ветеринарних документів, підлягають обов'язковому карантинуванню терміном 7 діб (в окремих випадках — 14 діб) з проведенням клінічного огляду, антирабічного щеплення та профілактичної обробки. Лише після завершення карантину тварина переводиться у відділення утримання для подальшого пошуку нових власників [9]. Щоденно в притулку мають здійснюватися: огляд тварин і вольєрів, годування, миття та дезінфекція вольєрів і місць виходу, а також вихід тварин, що потребують соціалізації та психологічної реабілітації [9].

Місце утримання тварин згідно з вимогами повинно забезпечувати необхідний простір, відповідний температурно-вологісний режим, природне освітлення, припливно-відпливну вентиляцію та можливість контакту тварин із природним для них середовищем. Не допускається проникнення вологи до приміщень. Наявність ветеринарного приміщення або договору про обслуговування з найближчою ветеринарною установою є обов'язковою умовою функціонування закладу [9].

Санітарно-захисні зони. Відповідно до ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій» та Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів (ДСП 173-96), об'єкти утримання тварин відносяться до категорії об'єктів, що потребують встановлення санітарно-захисної зони від житлової забудови. Згідно з додатком И ДБН Б.2.2-12:2019, розмір санітарно-захисної зони для об'єктів утримання тварин визначається залежно від виду та кількості тварин і може становити від 50 до 300 м [1]. Розмір зони встановлюється від межі території, на якій розташовані будівлі та споруди для утримання тварин. Обрана ділянка в с. Хриплин розташована в промисловій зоні на достатній відстані від житлової забудови, що відповідає цим вимогам.

Вентиляція та мікроклімат. Вимоги до систем вентиляції та забезпечення нормованих параметрів мікроклімату приміщень регулюються ДБН В.2.5-67:2013 «Опалення, вентиляція та кондиціонування». Згідно з розділом 7 ДБН В.2.5-67:2013, системи вентиляції проектується з урахуванням нормованих параметрів повітряного середовища — температури, вологості та кратності повітрообміну для кожної категорії приміщень [7]. Для приміщень з тваринами особливо критичним є забезпечення достатньої кратності повітрообміну для видалення вологи, аміаку та специфічних запахів, а також унеможливлення утворення конденсату на огорожувальних конструкціях. Система вентиляції в приміщеннях карантинного та ізоляційного блоків має бути відокремлена від загальної системи будівлі з метою запобігання поширенню інфекцій.

Водопостачання та каналізація. Вимоги до систем внутрішнього водопостачання та каналізації визначені ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація». Приміщення для утримання тварин та їх миття відносяться до категорії приміщень з мокрим режимом експлуатації і потребують відповідного дренажного рішення підлоги з уклонами до трапів [6]. Вольєри для собак мають бути обладнані підведенням холодної води для миття та дренажем, приєднаним до каналізаційної мережі через гідрозатвори. Дезінфекційні бар'єри на входах до карантинного та ізоляційного відділень потребують окремого підведення води та відводу стоків.

Пожежна безпека. Вимоги до пожежної безпеки об'єкта регулюються ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги». Норми встановлюють ступінь вогнестійкості будівель, вимоги до евакуаційних шляхів, протипожежних перешкод, систем сигналізації та пожежогасіння [2]. Відповідно до чинного законодавства, евакуаційні шляхи мають забезпечувати безпечний вихід не лише людей, а й тварин, що утримуються в будівлі. Це визначає мінімальну ширину дверних прорізів і коридорів, конфігурацію виходів та розміщення вольєрів відносно евакуаційних маршрутів.

Будівельні норми та інклюзивність. З точки зору будівельного нормування проєктований об'єкт підпадає під дію ДБН В.2.2-9:2018 «Громадські будинки та споруди. Основні положення», що визначає вимоги до об'ємно-планувальних рішень, інженерного обладнання, санітарно-гігієнічних та екологічних параметрів, пожежної безпеки та енергоефективності [3]. Вимоги до інклюзивності — безбар'єрного доступу для осіб з обмеженими можливостями пересування — регулюються ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», що поширюється на всі новозведені та реконструйовані громадські об'єкти і передбачає облаштування пандусів, тактильних покриттів, доступних санітарних вузлів та відповідного розмірного модуля просторів для пересування [4].

Вимоги до матеріалів та покриттів. Підлоги в приміщеннях для утримання тварин повинні мати вологостійке, легке у прибиранні та дезінфекції покриття, що

витримує регулярну обробку дезінфекційними засобами — керамічна плитка або полімерні покриття з антибактеріальними властивостями. Матеріали оздоблення стін мають відповідати санітарним вимогам до приміщень з вологим режимом експлуатації. Ці вимоги виключають застосування ламінату, лінолеуму та інших матеріалів, що не витримують дезінфекційного навантаження [9].

Вимоги до ділянки та генерального плану. Територія притулку має бути повністю огорожена, мати окремі в'їзди для персоналу та відвідувачів, забезпечувати розмежування «чистих» і «брудних» потоків. Вигульні майданчики облаштовуються з твердим покриттям, придатним для дезінфекції. Господарська зона з розвантажувальною рампою, кормокухнею та складом має окремий в'їзд і повністю відокремлена від публічної зони [9].

Висновок до 1 розділу

Передпроектний аналіз виявив, що існуюча зоосоціальна інфраструктура Івано-Франківської ТГ критично не відповідає сучасним вимогам як за функціональним наповненням, так і за архітектурно-просторовою організацією. Натурне обстеження притулку «Дім Сірка» у с. Хриплин підтвердило повну відсутність базових структурних блоків — карантинного відділення, ветеринарного кабінету, кормокухні як окремого приміщення, грумінг-зони та простору для відвідувачів. Це унеможливило повноцінне функціонування закладу в межах чинних нормативних вимог і формує конкретний соціальний запит на проектування нового об'єкта.

Вивчення типології закладів зоосоціального захисту та аналіз чотирьох світових аналогів показали, що сучасний центр опіки — це не притулок у традиційному розумінні, а відкритий громадський простір із чітким функціональним зонуванням, продуманою логікою руху користувачів та архітектурними рішеннями, що безпосередньо впливають на психологічний стан тварин і показники їх адопції. Виявлені ключові прийоми — максимізація природного освітлення, розмежування «чистих» і «брудних» потоків, публічний маршрут як головна вісь об'єкта,

виставковий формат адопційної зони — стали основою концепції проектного центру.

Карта потреб відвідувачів, схема функціональних зв'язків та аналіз трьох просторових сценаріїв визначили склад і взаємне розташування дев'яти функціональних зон центру. Нормативний аналіз встановив перелік обов'язкових вимог до об'єкта — від ветеринарно-санітарних норм утримання тварин до будівельних норм із вентиляції, водопостачання, пожежної безпеки та інклюзивності — дотримання яких є визначальною умовою при прийнятті всіх подальших проектних рішень.

Розділ 2. Архітектурно-просторова організація об'єктів опіки для тварин в структурі Івано-Франківської ТГ

2.1 Архітектурно-просторовий аналіз розташування об'єктів зоозахисту (ветеринарних клінік, притулків) в Івано-Франківській ТГ.

Івано-Франківська міська територіальна громада налічує 287 533 мешканці, охоплює площу 263,8 км² і включає місто Івано-Франківськ та 18 приміських сіл [20]. Для розуміння масштабу проблеми безпритульних тварин у регіоні та обґрунтування необхідності проектного об'єкта важливо розглянути загальний стан зооінфраструктури як у межах громади, так і в ширшому регіональному контексті.

Рисунок 23 – Схема розташування об'єктів зоозахисту в структурі області

Схема наочно відображає просторовий розподіл об'єктів зоозахисту в межах Івано-Франківської ТГ та прилеглих районів. Аналіз схеми підтверджує системну нерозвиненість зооінфраструктури: притулки та волонтерські організації є лише в окремих населених пунктах, тоді як переважна частина громад області взагалі не має жодного закладу для утримання безпритульних тварин.

У межах Івано-Франківської ТГ та найближчих районів функціонують такі основні об'єкти зоозахисту. БО «Дім Сірка» — найбільша волонтерська організація, що опікується локаціями в с. Микитинці (близько 160 тварин) та с. Хриплин (близько 170 тварин) Івано-Франківської ТГ, а також осередком у м. Калуш [18]. Волонтерський притулок «Рудий пес» розташований у с. Старий Лисець Івано-Франківського району — за 30 хвилин їзди від обласного центру. Заклад функціонує з 2020 року, у 2023 році офіційно зареєстрований як організація. Станом на 2024 рік під опікою перебуває близько 89 тварин у притулку та понад 170 собак на лікуванні у волонтерів [17]. Муніципальний притулок для безпритульних тварин у м. Коломия розташований на вул. Горбаша, 10 і є одним із небагатьох комунальних об'єктів у регіоні [17]. КП «Полігон ТПВ» Івано-Франківської міської ради підтримує пункт перетримки у с. Павлівка, розрахований на близько 60 тварин [19].

Таким чином, у межах Івано-Франківської ТГ з населенням понад 287 тисяч осіб функціонують лише два волонтерські притулки та один комунальний пункт перетримки. Жодного об'єкта, що поєднував би функції ветеринарної допомоги, адопції, освіти та рекреації, у громаді немає. Це наочно підтверджує критичну необхідність проектового центру опіки [18].

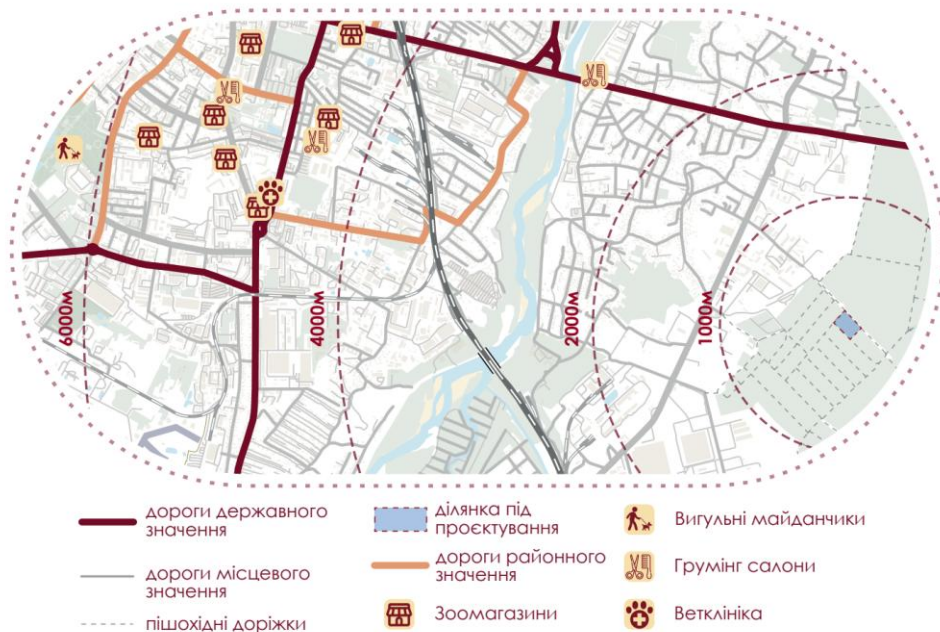

Рисунок 24 — Схема зооінфраструктури Івано-Франківської ТГ

Ветеринарні клініки. Ветеринарна мережа Івано-Франківська налічує понад 40 клінік і кабінетів різного рівня. Серед найбільш розвинених — «ОлВет», «Добродій», «Ветрум» та обласна державна лабораторія ветеринарної медицини на вул. Береговій. Переважна більшість ветеринарних закладів сконцентрована в центральній та північно-західній частинах міста. Східні та приміські райони — зокрема Микитинці та Хриплин — практично позбавлені якісної ветеринарної допомоги у пішохідній доступності [20].

Грумінг та догляд. Послуги грумінгу представлені у місті понад 20 салонами та кабінетами, переважно розташованими в центральних і спальних районах. Жодного грумінг-закладу в приміських селах громади не зафіксовано. Послуги перетримки тварин надають близько 7 організацій, переважно при ветеринарних клініках або у форматі приватних готелів для тварин [20].

Дресування та кінологія. Послуги дресування собак у місті надають близько 10 кінологів та організацій. Єдиний спеціалізований тренувально-вигульний майданчик для собак з'явився у місті лише у 2023 році в парку ім. Тараса Шевченка

завдяки проекту «Бюджет участі» — до цього часу такого простору у громаді не існувало взагалі [22].

Зоомагазини. Мережа зоомагазинів налічує понад 65 торгових точок різного формату. Як і більшість інших об'єктів зооінфраструктури, вони сконцентровані в центральній частині міста та великих спальних районах, тоді як приміські села громади практично не охоплені цією мережею [20].

2.2 Особливості вибору ділянки на проєктування. Характеристика містобудівної, транспортної, соціальної та функціональної інфраструктури с. Микитинці.

Село Микитинці розташоване на східній околиці м. Івано-Франківська і є частиною Івано-Франківської міської територіальної громади з 2020 року. З півночі межує з с. Угорники (межею є вул. Тисменицька), з півдня — з с. Хриплин, зі сходу — з м. Тисмениця, із заходу — з обласним центром. Населення села становить близько 3 268 осіб, площа земель — 1 229 га [20]. На території функціонують понад 80 підприємств різної форми власності, серед яких — «Тайко Електронікс», «Електролюкс», «Автоливмаш», АТП-0927 та інші [20]. Поєднання житлової та промислової зон є визначальною рисою просторової структури Микитинців.

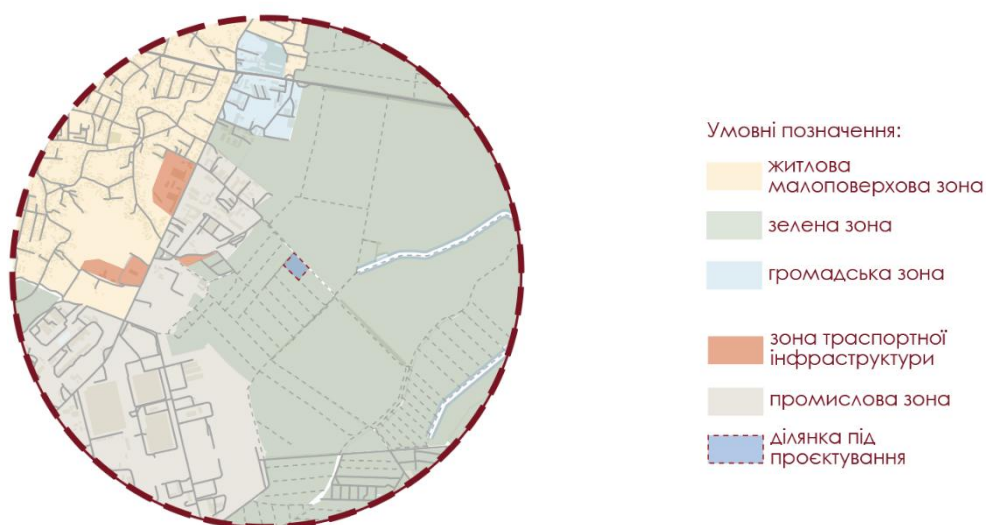

Рисунок 25 - Схема функціонального зонування в структурі міста

Схема функціонального зонування демонструє розташування проектованої ділянки на межі промислової та зеленої зон с. Микитинці. Ділянка не входить до житлової зони, що відповідає нормативним вимогам щодо санітарно-захисних відстаней для об'єктів утримання тварин [1]. Водночас її розміщення поблизу промислової зони та відкритих сільськогосподарських угідь формує сприятливий функціональний контекст для центру опіки — об'єкта, що поєднує ветеринарну та громадську функції.

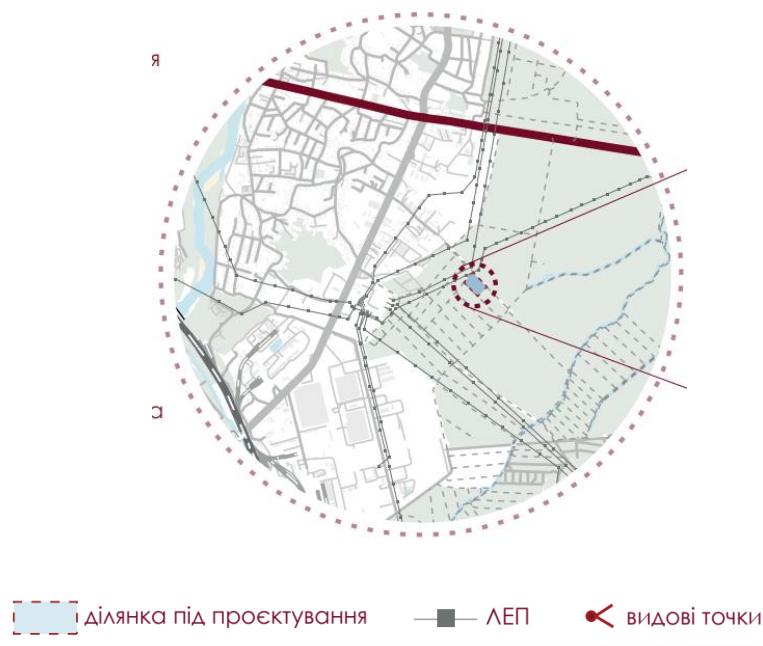

Рисунок 26 - Ситуаційна схема

Ситуаційна схема демонструє місце проектованої ділянки в загальній структурі Івано-Франківської ТГ. Ділянка розташована на стику житлової зони Микитинців, промислової зони та відкритих сільськогосподарських угідь — у буферній зоні між освоєними та незабудованими територіями. Такий локальний контекст забезпечує дотримання санітарно-захисних відстаней від житлової забудови і водночас зберігає зв'язок із громадою.

Проектована ділянка розташована на східній межі с. Микитинці, приблизно за 550 м від вул. Юності. Площа ділянки становить приблизно 1,85 га при розмірах близько 161×115 м у плані. Форма — неправильний чотирикутник. За даними

Державного земельного кадастру, цільове призначення земель — сільськогосподарські угіддя, що потребуватиме зміни цільового призначення відповідно до чинного законодавства при реалізації проекту.

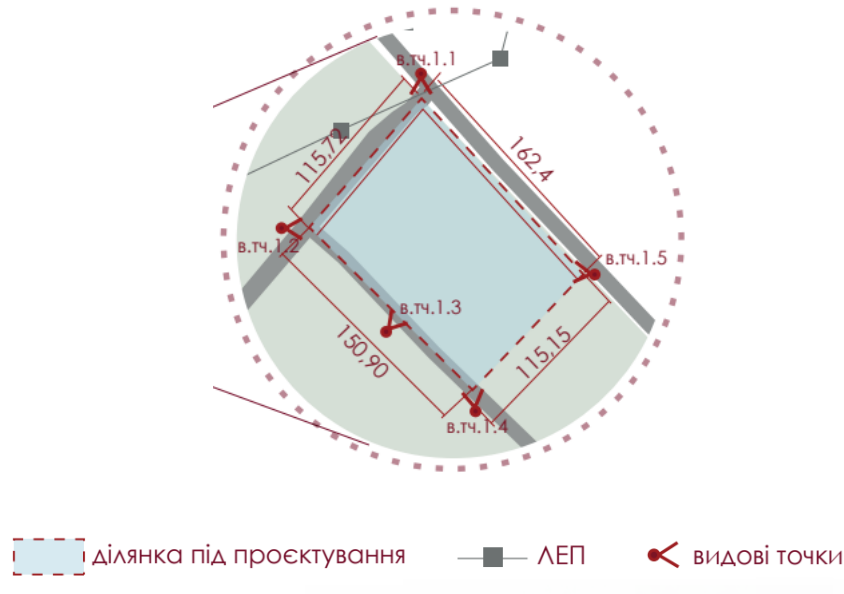

Рисунок 27 – схема містобудівних обмежень.

Схема відображає безпосереднє оточення ділянки: на заході — промислова зона та забудова Микитинців, на північ та схід — відкриті сільськогосподарські поля, на півдні — лісосмуга та промислова зона Хриплина. Вздовж північно-східної межі ділянки проходить польова дорога, що забезпечує первинний під'їзд до неї.

Рельєф та природний контекст. Рельєф ділянки відносно рівний з незначним ухилом — абсолютні відмітки поверхні коливаються в межах від 254,90 до 256,40 м, загальний перепад становить близько 1,5 м із заходу на схід. Така топографія є сприятливою для будівництва та не потребує значних земляних робіт. Ділянка не має жодної існуючої забудови, рослинний покрив — переважно трав'яний, вздовж межі з польовою дорогою зафіксовано природну чагарникову лісосмугу. Відкриті поля на сході та природна рослинність по периметру формують спокійне, тихе середовище без міського шуму — що є принципово важливим для зниження рівня стресу у тварин, які утримуватимуться в центрі [9].

Рисунок 28 - Фотофіксація.

Фотофіксація (рис. 28) підтверджує відкритий характер ділянки — повну відсутність існуючої забудови, рівний рельєф та природне оточення. Вздовж межі зафіксовано природну чагарникову лісосмугу з кущами дички, що може стати основою для подальшого ландшафтного оформлення периметра об'єкта та природного буфера між центром і суміжними територіями.

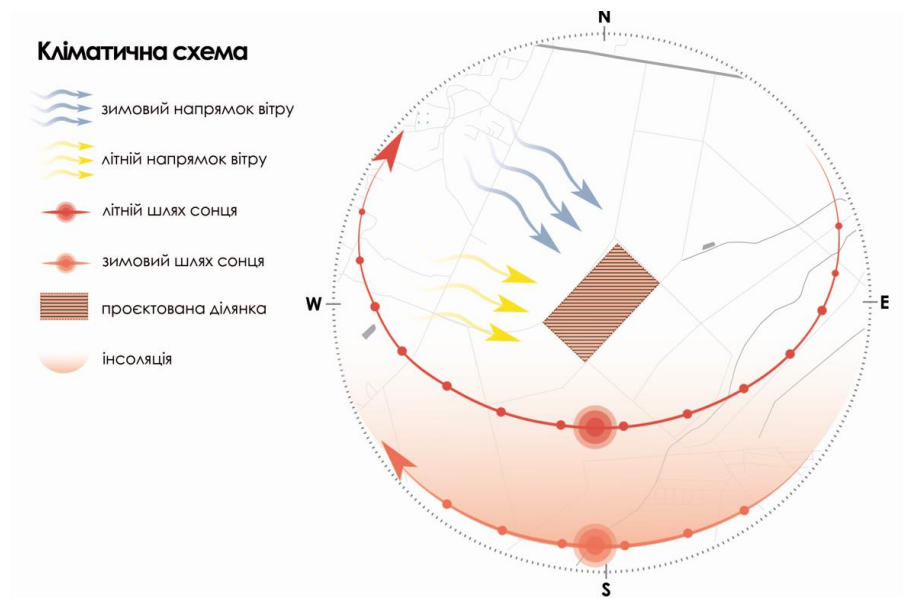

Рисунок 29 – кліматична схема.

Кліматична схема (рис.29) відображає основні природно-кліматичні характеристики ділянки що були враховані при формуванні архітектурно-планувального рішення. Зимові вітри переважно північного напрямку обумовили розміщення природної лісосмуги як вітрозахисного буфера з північного боку ділянки. Літні вітри із заходу та південного заходу сприяють природній вентиляції відкритих вигульних зон у теплий період року. Максимальна інсоляція з південного та південно-західного боку визначила орієнтацію головного фасаду будівлі та розміщення застлених поверхонь манежу — для максимального використання природного освітлення.

Транспортне сполучення Микитинців з обласним центром забезпечується кількома маршрутами міського транспорту. Основним є автобус № 49 (с. Микитинці — вул. Кармелюка), що курсує від вул. Грицишина через вул. Зарічну та Тисменицьку до центру міста. Маршрут обслуговується комунальним підприємством «Електроавтотранс» низькопідлоговими автобусами, функціонує щодня з інтервалом близько 35–40 хвилин у дорозі, перший рейс о 6:05, останній близько 22:25. Додатково с. Микитинці охоплюється маршрутом № 81. Найближчі автобусні зупинки розташовані на вул. Юності та вул. Грицишина — в межах 550–700 м від проектованої ділянки, що є прийнятною пішохідною відстанню. Автомобільний доступ забезпечується через вул. Юності з боку Микитинців та через вул. Автолюбів з боку промислової зони Хриплина

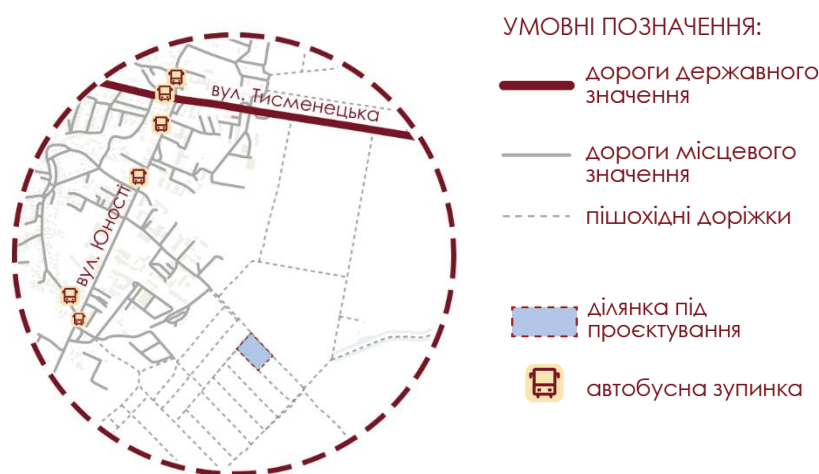

Рисунок 30 – Схема транспортно-пішохідних мереж.

Схема демонструє маршрути громадського транспорту та пішохідні зв'язки, що забезпечують доступ до проектованої ділянки. Найближча автобусна зупинка знаходиться на відстані близько 550 м — у межах нормативної пішохідної досяжності. Таке транспортне забезпечення робить центр доступним для волонтерів, персоналу та відвідувачів без власного транспорту.

На території с. Микитинці функціонують Микитинецький ліцей (вул. Просвіти, 2) та дитячий садок на вул. Юності, 13 [20]. Об'єкти торгівлі та харчування представлені невеликими магазинами вздовж вул. Юності. Медичних та культурних закладів безпосередньо в Микитинцях немає — мешканці користуються закладами обласного центру. Це підтверджує запит на появу в Микитинцях багатофункціонального громадського простору з освітньою та рекреаційною складовою, яким і стане проектований центр опіки.

Вибір саме цієї ділянки обумовлений комплексом взаємопов'язаних чинників. З точки зору санітарно-захисних вимог — відстань від житлової забудови є достатньою для об'єктів утримання тварин відповідно до ДБН Б.2.2-12:2019 [1]. З точки зору просторового контексту — ділянка знаходиться в безпосередній близькості від існуючої інфраструктури «Дому Сірка», що дозволяє розглядати новий центр як системне продовження та якісну заміну існуючих волонтерських об'єктів. З точки зору транспортної доступності — зупинки громадського транспорту знаходяться в межах нормативної пішохідної відстані для персоналу, волонтерів та відвідувачів. З точки зору природного потенціалу — рівний рельєф, відкритий простір та природна лісосмуга по периметру створюють сприятливі умови для формування якісного ландшафтного середовища без міського шуму, критично важливого для зниження стресу у тварин [9].

Для комплексної оцінки проектованої ділянки проведено SWOT-аналіз (рис. 31), що систематизує її внутрішні характеристики та зовнішні чинники впливу на функціонування майбутнього центру опіки. (рис.30)

Рисунок 31 –SWOT-аналіз ділянки.

Сильні сторони ділянки визначають її принципову придатність для розміщення центру опіки. Відсутність житлової забудови в безпосередній близькості є ключовою перевагою — вона забезпечує дотримання санітарно-захисних відстаней без додаткових обмежень та знижує ризик конфліктів з мешканцями через шум і запахи, що є типовою проблемою для подібних об'єктів. Рівний рельєф ділянки з перепадом близько 0.7 м спрощує будівництво, знижує вартість земляних робіт та дозволяє організувати зручні безбар'єрні маршрути по всій території без улаштування підпірних стін і пандусів. Близькість до міста — ділянка знаходиться в межах транспортної доступності від центру Івано-Франківська — робить центр реально досяжним для волонтерів, персоналу та відвідувачів. Велика площа ділянки у 1,85 га є принциповою перевагою, оскільки дозволяє розмістити не лише будівлю, а й повноцінну систему відкритих просторів — вигульні зони, аджиліті-майданчик, освітній амфітеатр та буферне озеленення по периметру.

Слабкі сторони пов'язані переважно з периферійним розташуванням ділянки та відсутністю існуючої інфраструктури. Обмеженість громадського транспорту — найближчі зупинки знаходяться на відстані 550–700 м від ділянки — може ускладнити доступ для маломобільних відвідувачів та людей без власного

автомобіля, особливо в зимовий період. Нерозвинена інфраструктура району означає необхідність улаштування всіх інженерних мереж — водопостачання, каналізації, електропостачання та тепlopостачання — з нуля, що суттєво збільшує вартість реалізації проекту. Сусідство з промисловою зоною створює додаткові вимоги до організації шумозахисту, пилозахисту та озеленення периметра, що необхідно враховувати при проектуванні ландшафтної частини.

Можливості ділянки та її контексту формують потенціал для розвитку об'єкта в довгостроковій перспективі. Наявність резерву площі на ділянці дозволяє у майбутньому розширити центр — добудувати додаткові вольєрні блоки або відкриті зони без зміни планувальної концепції. Достатній простір для облаштування повноцінних вигульних зон різного типу та розміру — від закритих двориків до великих відкритих майданчиків — є суттєвою перевагою порівняно з існуючими міськими притулками, що функціонують на мінімальних площах. Активна волонтерська та громадська активність Івано-Франківська, підкріплена досвідом «Дому Сірка», формує готову соціальну базу для залучення ресурсів, організації заходів та забезпечення безперервної роботи центру. Освітній потенціал відкритої території — наявність простору для амфітеатру та майданчиків просто неба — відкриває можливості для проведення публічних заходів, залучення шкільних груп та розвитку освітніх програм для громади.

Загрози є переважно зовнішніми і пов'язані з економічним та природним контекстом. Нестача фінансування є системною проблемою зооінфраструктури в Україні — навіть за наявності якісно спроектованого об'єкта його утримання потребує стабільного і достатнього фінансування з боку громади або комбінованих джерел. Вплив вітру і холоду через відкритий характер ділянки без природних бар'єрів з боку полів є реальним кліматичним ризиком — як для тварин у вольєрах, так і для відвідувачів відкритих просторів. Цей ризик частково нейтралізується збереженням та розвитком існуючої лісосмуги по периметру. Пилове забруднення з боку прилеглої промислової зони потребує відповідних рішень при озелененні та виборі покриттів для відкритих просторів.

2.3 Генеральне планування центру опіки для домашніх тварин: зв'язки, зони, функції.

Генеральний план центру опіки розроблено для ділянки площею 1,85 га з розмірами близько 161×115 м. Планувальна структура об'єкта базується на принципі чіткого функціонального зонування та розмежування основних потоків — відвідувачів, персоналу, тварин і господарського транспорту.

Основний корпус центру розміщений у центральній частині ділянки з орієнтацією головного фасаду на південний захід — у бік вул. Юності. Будівля має складену форму з чотирма крилами та центральною частиною з атріумом, що утворює внутрішній критий двір. Два нижніх крила та центральна частина — двоповерхові, два верхніх крила — одноповерхові. Таке розміщення залишає північно-східну частину ділянки вільною для розміщення відкритих зон утримання тварин, а південно-східну та південно-західну — для публічних відкритих просторів.

Територія центру поділена на п'ять основних зон відповідно до характеру використання.

Публічна зона формується вздовж головного фасаду будівлі на південному заході та включає відкриту площу прибуття перед головним входом та головне паркування для відвідувачів.

Зона ветеринарної клініки виділена окремо — ветклініка має власний вхід безпосередньо з вулиці та окреме паркування з боку північно-західного крила. Це повністю відокремлює потік відвідувачів клініки від потоку відвідувачів головного корпусу вже на рівні ділянки, що відповідає санітарним вимогам розмежування здорових і хворих тварин.

Зона відпочинку та активності для відвідувачів розташована у східній частині ділянки. Вона включає тихий вигульний майданчик із газонним покриттям, лавками та тіньовими деревами — простір де власники можуть прогулятися зі своїм

улюбленцем або з твариною з притулку перед прийняттям рішення про адопцію. Тут же розміщений аджиліті-майданчик з твердим покриттям та знімним обладнанням для тренувань і змагань, огорожений і обладнаний лавками для глядачів. Поєднання тихої рекреації та активного дресирування створює багатофункціональний простір для різних категорій відвідувачів.

Освітня outdoor-зона розташована у південно-західній частині ділянки лівіше від головного входу. Це відкритий простір із рядами лавок та центральним майданчиком для проведення заходів просто неба — лекцій, майстер-класів з кінології, благодійних подій та освітніх програм для школярів. Природне озеленення по периметру цієї зони формує затишне середовище, ізольоване від транспортних потоків.

Зона тварин притулку займає всю північно-східну частину ділянки і повністю закрыта від публічного доступу. Вона поділяється на дві підзони. Перша — внутрішні закриті дворики між крилами будівлі та зовнішні вигульні зони на північний захід від будівлі для короткочасних прогулянок під наглядом персоналу. Друга — довгі блоки вольєрів для собак у північно-східному куті ділянки, кожен з яких має власний відкритий внутрішній дворик, що забезпечує тварині постійний доступ до свіжого повітря та мінімізує стрес від замкненого простору. Котячий блок організований інакше — коти утримуються у просторих кімнатах з великими вікнами, що дають природне освітлення та візуальний контакт із зовнішнім середовищем без прямого виходу назовні.

По всьому периметру ділянки зберігається та доповнюється існуюча природна чагарникова лісосмуга, що виконує функції санітарного захисту, шумового буфера та візуальної межі [1].

На рівні ділянки реалізовано принцип чотирьох незалежних потоків. Відвідувачі головного корпусу — через головний вхід на площі прибуття з південного заходу. Відвідувачі ветклініки — через окремий вхід з власною парковкою з північного заходу. Персонал та волонтери — через службові входи кожного блоку.

Господарський транспорт — через окремий в'їзд у господарський двір між крилами будівлі, повністю ізольований від публічної зони [9].

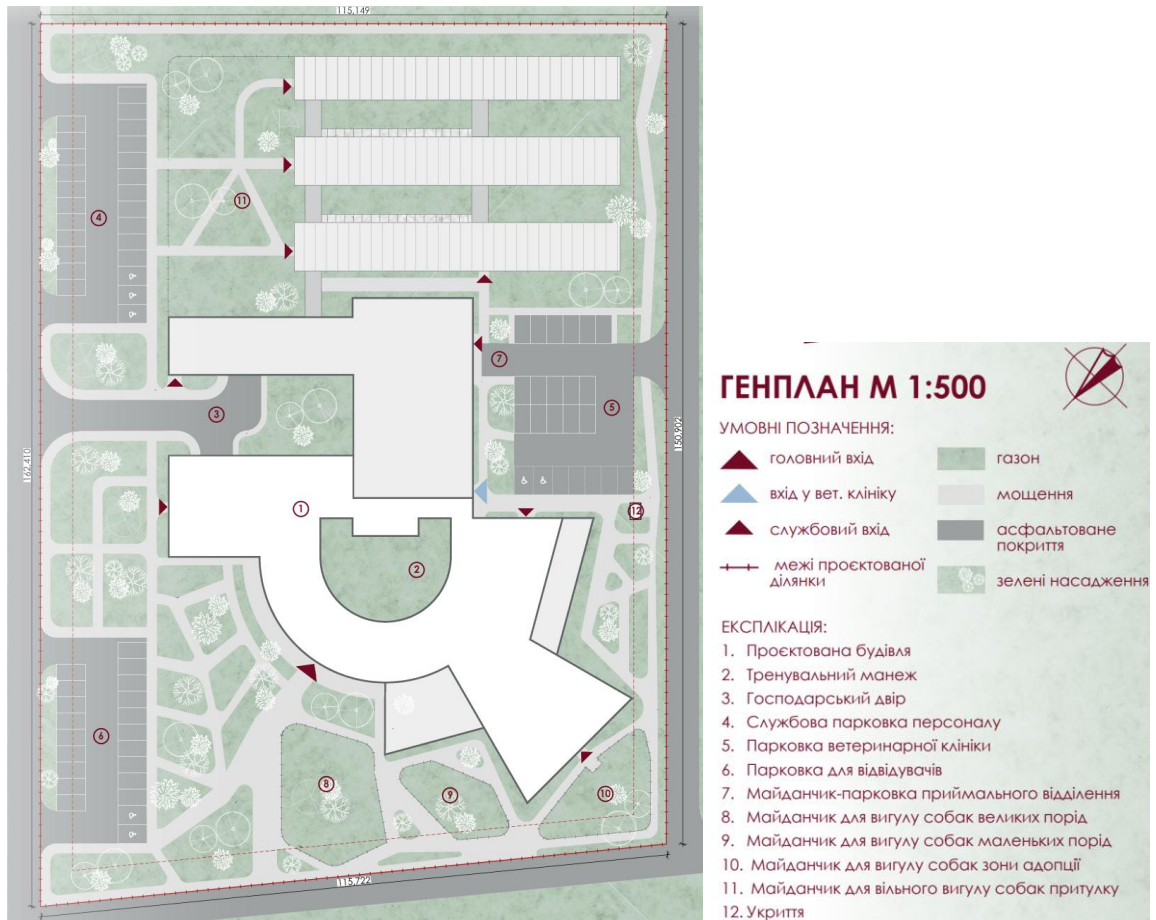

Рисунок 32 – Генеральний план

Генеральний план (рис.30) відображає розміщення будівлі на ділянці, організацію п'яти функціональних зон, систему в'їздів і паркування, відкриті простори для відвідувачів, вихульні дворики та вольєрні блоки для тварин у північно-східній частині ділянки. Прийнята планувальна структура забезпечує зручність для всіх категорій користувачів, дотримання санітарних вимог та комфортне середовище для тварин.

№ з/п	Найменування показника	Одиниці виміру	Значення показника
1	Площа земельної ділянки	м ²	1,8031 га
2	Площа забудови	м ²	6285,809 м ²

3	Відсоток забудови території	%	32,7
4	Поверховість об'єкта	поверх	2
5	Умовна висота будівлі	м	8.550 м
6	Гранична висота будівлі	м	10м
7	Відсоток озеленення ділянки	%	41,2%

Висновок до розділу 2

Архітектурно-просторовий аналіз об'єктів зоозахисту в Івано-Франківській ТГ підтвердив системну нерозвиненість зооінфраструктури громади. У межах ТГ з населенням понад 287 тисяч осіб функціонують лише два волонтерські притулки та один комунальний пункт перетримки, жоден з яких не відповідає сучасним архітектурним і санітарним стандартам. Усі існуючі об'єкти зооінфраструктури — ветеринарні клініки, грумінг-салони, зоомагазини — зосереджені переважно в центральній частині міста, тоді як приміські райони, зокрема Микитинці та Хриплин, залишаються практично незабезпеченими.

Вибір ділянки в с. Микитинці площею 1,85 га обґрунтований комплексом містобудівних, санітарних і соціальних чинників. Розташування на межі промислової та аграрної зон забезпечує дотримання санітарно-захисних відстаней від житлової забудови. Транспортна доступність у межах нормативної пішохідної відстані від зупинок громадського транспорту робить об'єкт доступним для широкого кола користувачів. Природний контекст ділянки — рівний рельєф, відкритий простір та існуюча чагарникова лісосмуга по периметру — створює сприятливі умови для формування комфортного середовища для тварин і відвідувачів.

Розроблена концепція генерального планування реалізує принцип п'ятизонного розподілу території з чіткою організацією чотирьох незалежних потоків користувачів. Поєднання публічної зони, зони ветклініки, рекреаційно-активної зони,

освітньої outdoor-зони та закритої зони тварин притулку формує цілісний, функціонально збалансований об'єкт, здатний одночасно виконувати ветеринарну, адопційну, освітню та рекреаційну функції.

Розділ 3. Проектна частина

3.1 Архітектурно-планувальна структура проєктованого об'єкту: зонування для різних видів тварин, ветеринарний блок, громадські простори.

Архітектурно-планувальна структура центру опіки для домашніх тварин у с. Микитинці підпорядкована принципу чіткого функціонального зонування з послідовним розмежуванням потоків відвідувачів, персоналу та тварин. Будівля має три поверхові рівні: підвальний (на позначці $-3,350$), перший ($\pm 0,000$) та другий ($+3,850$); максимальна позначка верху будівлі — $+8,550$, а різниця позначок між першим і другим поверхами становить $3,85$ м. Корисна площа приміщень першого поверху становить близько $4\,256\text{ м}^2$, другого — $1\,893\text{ м}^2$, підвального рівня — $1\,023\text{ м}^2$. Об'єм формують три планувально відмінні частини, об'єднані єдиною системою коридорів і тамбур-шлюзів: центральне циліндричне ядро манежу-атріуму, віялоподібна група громадських крил, що радіально розходяться від ядра, та ортогональна «гребінчаста» структура лікувальних і утримувальних блоків.

Центральний блок. Композиційним і функціональним ядром будівлі є круглий критий манеж — закритий застелений простір для занять із тваринами, оточений кільцевим коридором завширшки 4 м, з якого відвідувачі спостерігають за заняттями крізь скління. Манеж здається в погодинну оренду для індивідуальних занять із кінологом і групових тренувань, що формує комерційну складову функціонування центру. Над манежем, на другому поверсі, розміщено пет-френдлі кафе, відкрите до простору арени.

Головний вхід організовано з північно-західного боку й орієнтовано безпосередньо в кільцевий коридор атриуму. Одразу за входом простір розгалужується на дві відкриті рекреаційні зони-ніші з природним освітленням крізь засклені прорізи фасаду. Уздовж стін розміщено інформаційні панелі з фотографіями та анкетами підопічних тварин, що утворюють «стіну знайомств» ще до безпосереднього контакту відвідувача з твариною; при вході передбачено гардеробні вішалки.

Ліворуч від входу розташовано зоомагазин площею близько 46 м², доступний безпосередньо з холу. Рецепція виконує функції інформаційного пункту й каси послуг центру — адопції та освітніх заходів. Протипожежні сходи винесено в окремі сходові блоки по периметру будівлі, які ведуть назовні та до підвального укриття [3].

Адопційний блок. Блок займає віялоподібні громадські крила, що радіально розходяться від центрального ядра, і організований за принципом послідовного маршруту — від знайомства до оформлення. Він включає експозиційно-ознайомчі зали для собак і котів, окремий засклений зал адопції гризунів площею близько 224 м², де відвідувач спостерігає за тваринами та звертається до персоналу для контакту, кімнати знайомства й кабінети адопції. Кімнати знайомства спроектовано як затишні простори без ґрат і кліток: відсутність обмежувальних конструкцій і наближена до домашньої атмосфера дають змогу тварині проявити справжній характер і підвищують імовірність успішної адопції [26]. Блок має прямий вихід на вигульний майданчик для собак, обладнаний мийною для лап; для персоналу передбачено окрему кімнату з міні-кухнею та санвузлом [9].

Кінологічний блок прилягає до манежу й включає кабінет кінолога. Кінологи мають прямий вихід на тренувальний манеж, а також на зовнішній вигульний майданчик.

Ветеринарний блок організовано за принципом послідовного руху тварини — від прийому до лікування й відновлення — з чітким розмежуванням «чистих» і

«брудних» зон; він має два незалежні входи: публічний з вулиці та службовий для персоналу. Публічна зона включає рецепцію з аптекою для відпуску призначених препаратів.

Діагностична зона об'єднує п'ять оглядових кабінетів, приймальне відділення, маніпуляційну для ін'єкцій, крапельниць і перев'язок, окремі кабінети рентгену та УЗД і лабораторію. Операційна зона включає передопераційну, де здійснюється підготовка тварини та введення анестезії, операційну та стерилізаційну; між операційною та стерилізаційною влаштовано передавальне віконце, крізь яке стерильні інструменти подаються та повертаються на обробку без порушення стерильності. Приміщення вишикувано в послідовний технологічний ланцюг: оглядовий кабінет → маніпуляційна → передопераційна → операційна → стерилізаційна.

Стаціонарна зона включає два окремі стаціонари — для собак і для котів — кожен із власними боксами та індивідуальним доступом персоналу. Допоміжні приміщення блоку охоплюють ординаторську з душем, пральню, склади медикаментів і візків та кімнату для медичних відходів; персонал входить через окремий санпропускник із гардеробом [9].

Карантинно-ізоляційний блок розміщено між ветеринарним блоком і зоною утримання та поділено капітальними стінами на ізольовані секції для собак і котів. Кожна секція має власні вольєри-ізолятори, маніпуляційну, мийну та кормокухню. Тварини утримуються в карантині повністю ізольовано протягом не менше 21 доби; персонал заходить через санпропускник із дезінфекційним бар'єром і душовою [9].

Зони утримання для собак і котів сформовано за «гребінчастою» схемою — паралельними крилами з вольєрами вздовж коридорів обслуговування й допоміжними приміщеннями (кімнатами персоналу, кормокухнями, мийними та складами корму). Собачі вольєри орієнтовано на внутрішні закриті дворики: кожен має внутрішню кімнату та невелику огорожену зону виходу. Між секціями

влаштовано непрозорі перегородки заввишки 2,1 м із загартованим склом у верхній частині до стелі — тварини не контактують візуально між собою, що суттєво знижує стрес. Котячі приміщення мають аналогічну структуру, але орієнтовані вікнами назовні: можливість спостерігати за зовнішнім середовищем знижує рівень стресових реакцій порівняно з тваринами у глухих приміщеннях [14]. Гризунів за потреби тимчасово розміщують у ветеринарному або карантинному блоці.

Адміністративна група включає кабінет директора, бухгалтерію, кабінети адміністраторів і конференц-зал, а також серверну, електрощитову й архів. Господарсько-складська зона об'єднує склади сухих продуктів, напоїв, овочів і хімії, холодильну та морозильну камери, кабінет комірника, пральні та кормокухні з власними коридорами обслуговування. Господарські блоки мають окремий в'їзд і розвантажувальний фронт з боку господарського двору, що відокремлює технологічні потоки від публічних [9].

Другий поверх повторює контур центрального ядра й суміжних крил і об'єднує три групи приміщень. У центральній частині над манежем розміщено пет-френдлі кафе з повним кухонним блоком (заготівельний, гарячий, холодний і рибний цехи, мийна), із засклення якого відвідувачі спостерігають за заняттями в арені. Грумінг-зона поділена на два повністю відокремлені блоки — для собак і для котів, кожен із власними боксами для стрижки й купання, мийною, зоною очікування власників та касою. Освітній блок включає навчальні класи та лекторії зі складом навчальних матеріалів; приміщення орієнтовані на зовнішній фасад і мають природне освітлення крізь великі вікна.

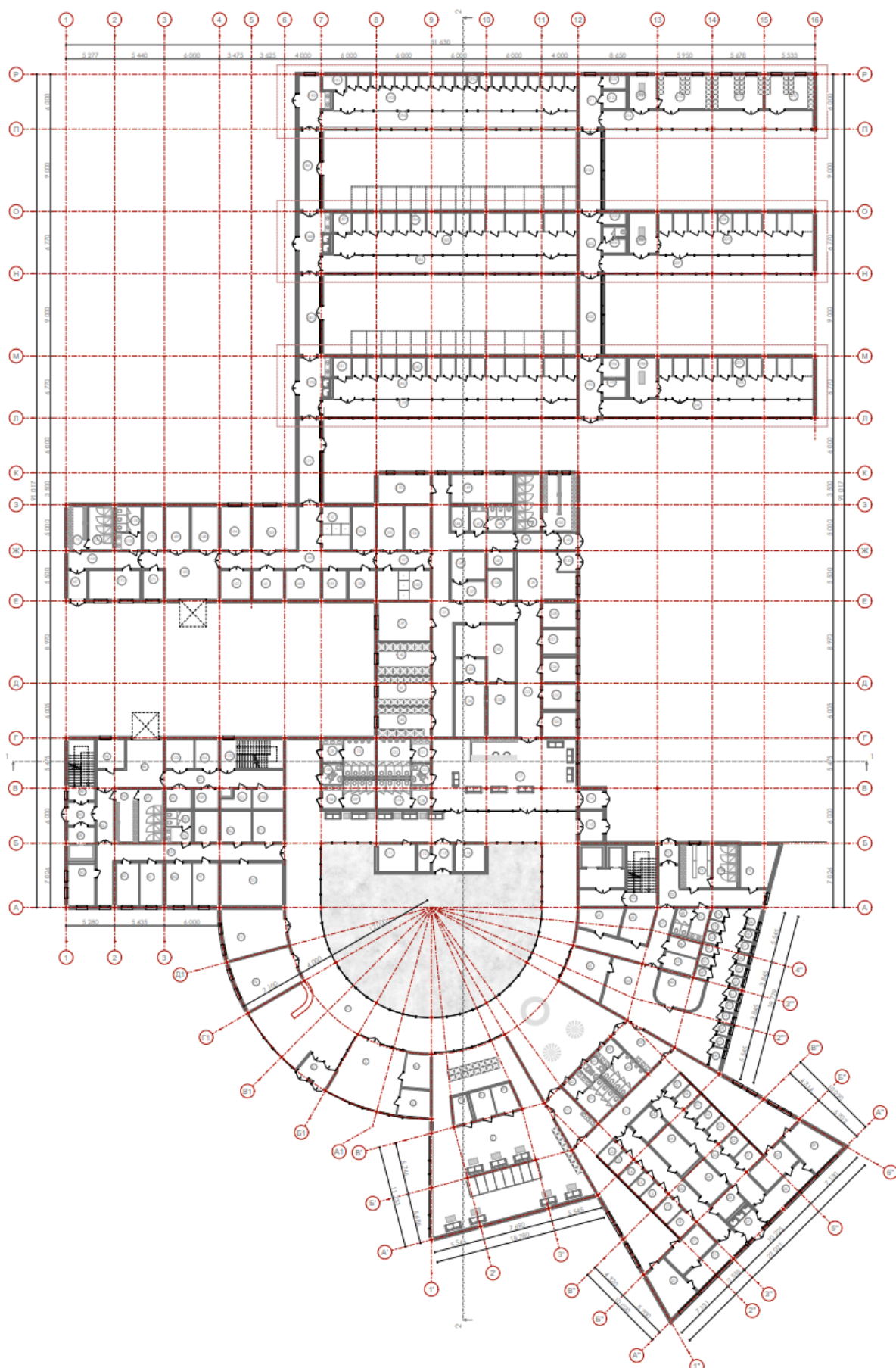
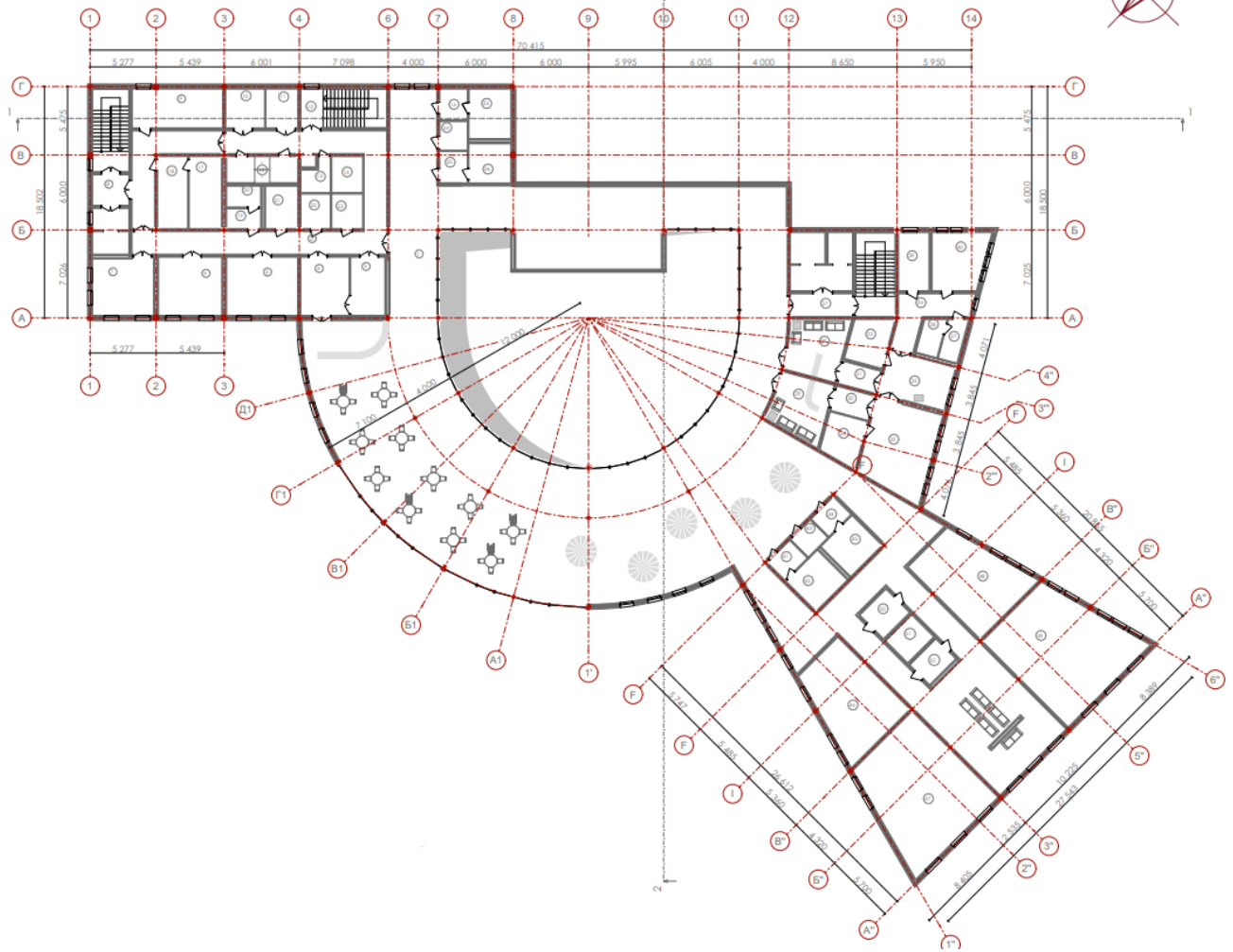

Рисунок 33 – План першого поверху

3.2 Об'ємно-просторове та стилістичне рішення проєкту.

Силует формується ступінчастим профілем: двоповерхове центральне ядро та прилеглі крила домінують над одноповерховими об'ємами утримувальних і господарських блоків, утворюючи динамічну, але врівноважену композицію.

Головним акцентом є центральний циліндр манежу, повністю зашкленений на обох рівнях: крізь його прозору поверхню відвідувачі ззовні бачать простір арени на першому поверсі та кафе на другому — будівля відкривається назовні, демонструючи внутрішнє життя й запрошуючи до взаємодії [11].

Основним матеріалом фасадів обрано світлий тесаний камінь кремового відтінку, викладений рівними горизонтальними рядами (кладка «ашлар»). Світлий камінь формує спокійне нейтральне тло, що підкреслює горизонтальність композиції та асоціюється з природністю й довговічністю. Окремі об'єми — центральні заглиблені площини та правий блок — облицьовано темним каменем графітового відтінку, який створює виразний тональний контраст і членує протяжний фасад на врівноважені ритмічні частини. Вхідну групу та окремі акцентні площини вирішено теракотовими панелями: їхня насичена фактура контрастує зі світлим каменем і маркує головний вхід як орієнтир.

Світлопрозорі конструкції диференційовано за функціональним призначенням зон: громадські простори першого поверху розкрито суцільним стрічковим склінням, що забезпечує природне освітлення й візуальний зв'язок із подвір'ями; блоки утримання тварин мають вузькі вертикальні вікна, підпорядковані вимогам мікроклімату та приватності; центральний циліндр вирішено суцільним панорамним склінням без поділу. Така градація віконних прорізів формує ритм фасаду й читабельно відображає внутрішню структуру будівлі назовні.

Вхідну зону вирішено засобами самої геометрії об'єму, без зайвих декоративних елементів: перший поверх центрального блоку розкрито панорамним склінням, а навислий другий поверх утворює природний захист від опадів і чіткий орієнтир входу. Колористика об'єкта побудована на поєднанні світлого та темного каменю з теракотовими акцентами й нейтральним склінням; відсутність яскравих кольорових акцентів підкреслює природний характер матеріалів. Тепла, стримана палітра асоціюється з комфортом і затишком, що принципово для закладу, де одночасно перебувають тварини й люди [11].

Рисунок 35 – фасад в осях 1-16

Рисунок 36 – фасад в осях А-Р

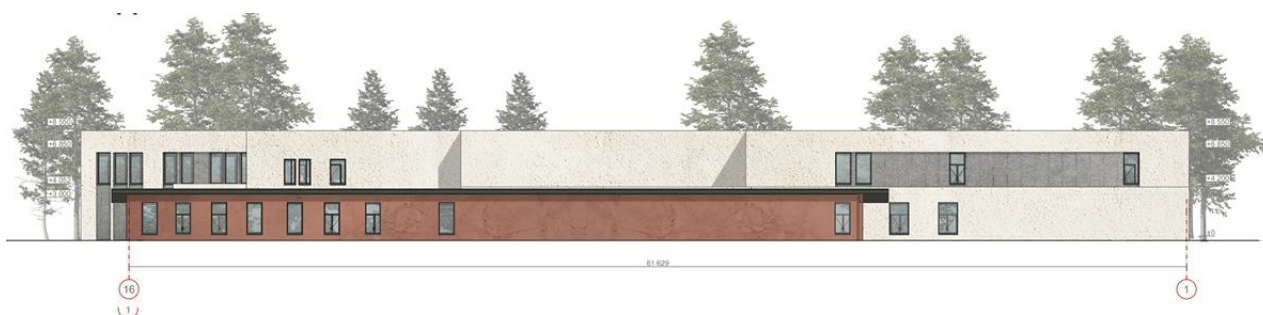

Рисунок 37 – фасад в осях 16-1

Рисунок 38 – фасад в осях 3-А

Рисунок 39 – візуалізації

3.3 Конструктивні, інженерні та енергоефективні рішення об'єкту.

Несуча система будівлі — монолітний залізобетонний каркас із колонами перерізом 400×400 мм, ригелями та монолітними перекриттями завтовшки 200 мм. Каркасна схема дає змогу реалізувати складну форму будівлі з різною поверховістю крил і криволінійним об'ємом манежу та забезпечує гнучкість планування, оскільки всі перегородки є ненесучими. Фундамент — монолітна залізобетонна плита з

улаштуванням підвального рівня під центральною частиною; глибину закладання визначено з урахуванням глибини промерзання ґрунту для Івано-Франківського регіону.

Покриття крил — плоскі інверсійні з гідроізоляцією та утепленням; скляне перекриття манежу-атріуму виконано з ламінованого скла в металевій рамній системі. Зовнішні стіни облицьовано тесаним каменем — світлим кремового відтінку та темним графітовим на акцентних об'ємах — по утепленому навісному каркасу з мінераловатним утепленням; вхідну групу та окремі акцентні площини оздоблено теракотовими панелями на тому самому навісному каркасі; внутрішні перегородки — цегляна кладка або гіпсокартон залежно від призначення приміщення. У ветеринарному та карантинному блоках застосовано цегляну кладку з керамічним облицюванням, що допускає вологе прибирання й дезінфекцію.

Підлогу вольєрів виконано з монолітного бетону з ухилом 1–2 % до трапа й антиковзним полімерним покриттям; кожен вольєр обладнано підведенням холодної води та змивним краном зі шлангом. Відкриті дворики при вольєрах — бетонна плитка з ухилом до периметрального дренажного лотка. Перегородки між вольєрами — бетон або цегла заввишки 1,2 м із загартованим склом до стелі у верхній частині, що знижує шум і спрощує прибирання. Стоки від вольєрів проходять локальну установку знезараження перед скиданням у каналізацію [6]. Вимоги до санітарної обробки приміщень і профілактики захворювань у притулках детально викладено в міжнародних рекомендаціях ASPCA [27]. Необхідність звукоізоляції вольєрів підтверджено дослідженнями: за даними Coppola, Enns і Grandin, рівень шуму в притулках регулярно перевищує 100 дБ і сягає піків 118,9 dBA — рівня пропелерного літака, тоді як норма для людських приміщень становить 45 dBA [13, с. 2].

Опалення — двотрубна водяна система з індивідуальним тепловим пунктом: у приміщеннях для тварин влаштовано підлогове водяне опалення, у громадських просторах — радіаторне з термостатичними клапанами [7]. Вентиляція — припливно-втяжна механічна з рекуперацією тепла; для блоків утримання та карантину

передбачено окремі системи, для операційної — подачу стерильного повітря з надлишковим тиском, а кратність повітрообміну у вольерах підвищено відповідно до ветеринарно-санітарних вимог [7]. Водопостачання централізоване (холодна та гаряча вода); вольери, грумінг-зона й карантинний блок мають окреме підведення води та дренаж, каналізація самопливна, а стоки від ветеринарних приміщень знезаражуються перед скиданням у загальну мережу [6].

Енергоефективність забезпечено утепленням стін мінеральною ватою завтовшки 150 мм і покриттів — екструзійним пінополістиролом завтовшки 200 мм, енергоощадними склопакетами з низькоемісійним покриттям, рекуперацією тепла вентиляційних викидів та автоматичним керуванням штучним освітленням за датчиками присутності й природної освітленості. На покрівлях одноповерхових крил передбачено місце для розміщення сонячних панелей [7].

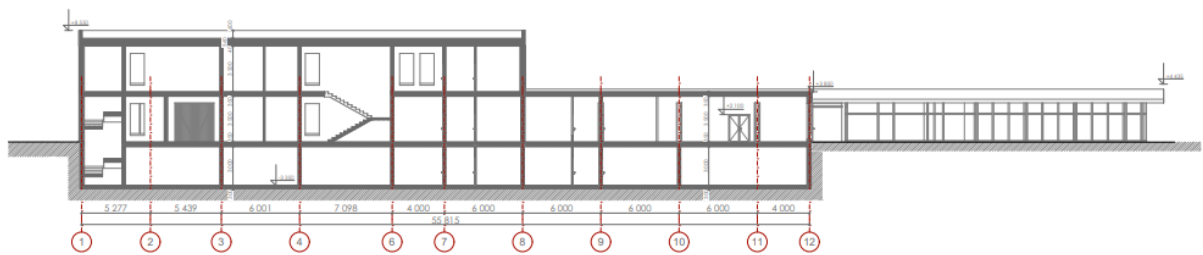

Рисунок 40 – розріз 1-1 м

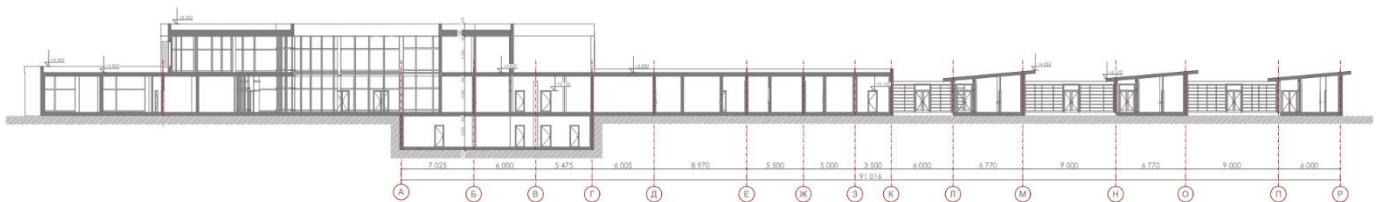

Рисунок 41 – розріз 2-2

Розріз 2-2 проходить поздовжньою віссю центрального блоку через манеж і демонструє вертикальну організацію будівлі та конструктивні рішення основних елементів — три рівні (підвальный, перший і другий поверхи) та покрівельну конструкцію ядра. Підвальный рівень на позначці $-3,350$ призначено для укриття цивільного захисту: висота приміщень — не менше 3 м у чистоті, перекриття — монолітна залізобетонна плита завтовшки 300 мм, стіни — монолітний залізобетон завтовшки 400 мм. Перший поверх ($\pm 0,000$) має колони каркаса перерізом 400×400

мм із кроком 6 м, а підлогу манежу виконано як монолітну бетонну плиту з антиковзним покриттям. На другому поверсі (+3,850) розкривається простір кафе, що виходить на манеж крізь засклення між поверхами; міжповерхове перекриття — монолітна залізобетонна плита завтовшки 200 мм. Покрівля центрального блоку — плоска інверсійна із зовнішнім водостоком; максимальна позначка верху будівлі — +8,550.

3.4 Реалізація вимог інклюзивності, безпеки користувачів та санітарно-гігієнічних норм проєктованого об'єкту.

Проектування центру здійснено з урахуванням вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», що поширюються на всі новозведені громадські об'єкти [4]. Головний вхід забезпечено безбар'єрним доступом: рівень підлоги першого поверху відповідає рівню прилеглої площі прибуття без порогів і перепадів. Згідно з п. 6.2.1 ДБН В.2.2-40:2018, ширину шляхів руху коридорами прийнято не менше 1,5 м, а мінімальну ширину дверного прорізу для МГН — 0,9 м [4].

Вертикальне переміщення між поверхами забезпечують сходово-ліфтові блоки: відповідно до п. 6.1 ДБН В.2.2-40:2018, передбачено ліфти з кабіною не менше 110×140 см і дверима завширшки 90 см [4]. На прилеглій ділянці облаштовано спеціальні паркувальні місця для осіб з інвалідністю поблизу головного входу та окремо біля входу до ветеринарної клініки. Санвузли на кожному поверсі включають адаптовані приміщення для маломобільних відвідувачів із поручнями та розворотним простором [4]. На підходах до головного входу влаштовано тактильне покриття та орієнтаційні елементи для людей із вадами зору, а інформаційні й навігаційні панелі розміщено на висоті, доступній як для відвідувачів на кріслах колісних, так і для дітей.

Протипожежні заходи прийнято відповідно до ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва» [2]. Будівлю віднесено до другого ступеня вогнестійкості: згідно з таблицею 1 цього ДБН, несучі залізобетонні конструкції

забезпечують необхідну межу вогнестійкості REI 90 [2]. Евакуацію людей забезпечено системою незалежних виходів із кожного функціонального блоку: протипожежні сходи розміщено в окремих сходових клітках по периметру будівлі з виходом безпосередньо назовні або до захищеного коридору, а ширину евакуаційних шляхів прийнято за розрахунковою кількістю людей у блоці. Ветеринарний, карантинний та утримувальні блоки мають власні евакуаційні виходи назовні, незалежні від шляхів відвідувачів [2]. Будівлю обладнано автоматичною пожежною сигналізацією та системою оповіщення й керування евакуацією; у приміщеннях підвищеного ризику (операційна, кормокухні, електрощитова) передбачено первинні засоби та автоматичні установки пожежогасіння.

Укриття цивільного захисту. Відповідно до вимог чинного законодавства в умовах воєнного стану, у підвальному рівні під центральним блоком на позначці –3,350 влаштовано укриття цивільного захисту [3]. Укриття складається із загальної (близько 630 м²) та тихої (близько 55 м²) зал, медичного пункту, комор питної води й продовольства, санвузлів (зокрема інклюзивних) і службових коридорів та розраховане на одночасне перебування персоналу й відвідувачів, у тому числі з домашніми тваринами, для яких передбачено місця з кріпленнями для переносок і повідків. Конструкції підвалу — монолітні залізобетонні стіни й перекриття підвищеної товщини, що забезпечують необхідний захисний шар; укриття обладнано примусовою вентиляцією з фільтрацією, аварійним електропостачанням, запасом питної води та продовольства й аварійними виходами. Тварини зі стаціонару й карантину під час тривоги залишаються на місці, оскільки їх переміщення неприпустиме з ветеринарних і санітарних міркувань, а захист цих приміщень забезпечують капітальні залізобетонні стіни.

Санітарно-гігієнічні вимоги до центру визначено наказами Держкомветмедицини № 438 та № 439 від 15.10.2010 [9]. Усі приміщення для утримання тварин оздоблено матеріалами, що допускають вологе прибирання та дезінфекцію, — керамічною плиткою або полімерними покриттями з антибактеріальними властивостями на підлогах і стінах до висоти не менше 1,8 м;

підлоги в зонах утримання мають антиковзний рельєфний профіль. На входах до карантинного, ветеринарного та утримувальних блоків влаштовано дезінфекційні бар'єри, а для персоналу, що обслуговує карантин і операційну, — санпропускники з душовими. Система природного та штучного освітлення відповідає ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення» [5] і забезпечує нормований світловий день, важливий для підтримання біоритмів тварин. Рівні шуму обмежено відповідно до санітарних норм: непрозорі перегородки та загартоване скло у верхній частині вольєрів суттєво знижують звукове навантаження на тварин [9]. Дослідження засвідчують, що рівень кортизолу в собак у притулках подеколи втричі перевищує показники домашніх тварин, а надмірний шум є одним із ключових чинників цього [13, с. 4]. Систему збору відходів організовано з роздільними сміттекамерами для побутових відходів та окремим зберіганням медичних і ветеринарних відходів із подальшою передачею спеціалізованим організаціям.

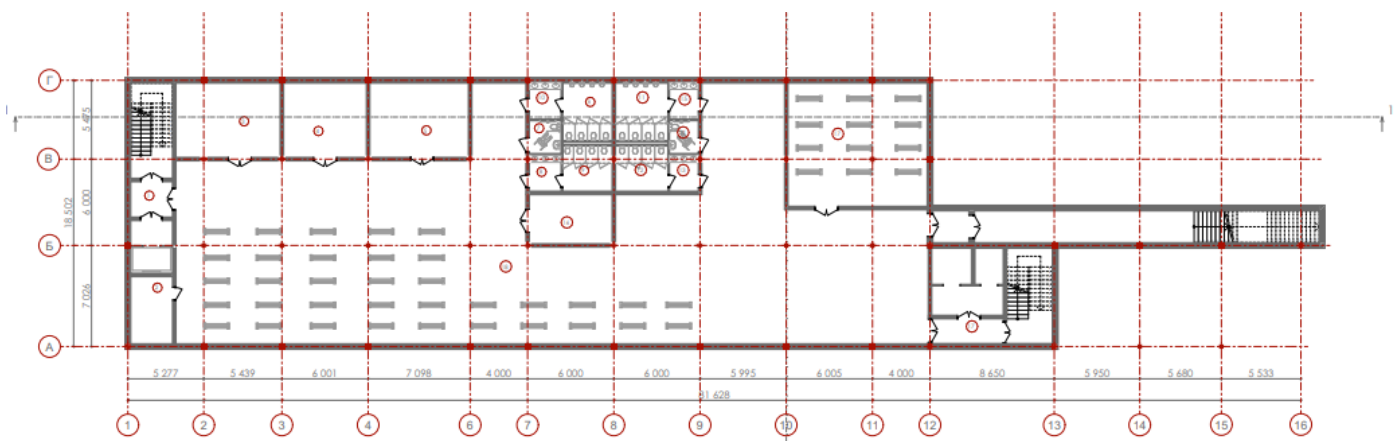

Рисунок 42 – план укриття

Висновок до 3 розділу

Проектні рішення центру опіки для домашніх тварин у с. Микитинці сформовано на основі комплексного підходу, що поєднує функціональну доцільність, архітектурну виразність, технічну обґрунтованість і відповідність нормативним вимогам. Архітектурно-планувальна структура реалізує принцип чіткого зонування функціональних блоків із повним розмежуванням потоків відвідувачів, персоналу, тварин і господарського транспорту, а послідовний маршрут тварини від прийому через карантин до утримання й адопції унеможлиблює перетин здорових і хворих

тварин відповідно до вимог наказів № 438 і № 439. Центральний манеж-атріум як багатофункціональний публічний простір забезпечує комерційну складову функціонування й формує впізнаваний образ об'єкта.

Об'ємно-просторове рішення побудовано на контрасті горизонтально витягнутих крил із зашкленений циліндром манежу як домінантою, а фасадна концепція — на поєднанні світлого тесаного каменю кремового відтінку, темного каменю та теракотових акцентів, що формує виразний, але стриманий образ, гармонійно вписаний у природний контекст ділянки. Конструктивна система та інженерне забезпечення відповідають вимогам ДБН В.2.5-67:2013, ДБН В.2.5-64:2012 і ДБН В.2.6-31:2016 та створюють належні умови утримання тварин, роботи ветеринарного блоку й комфорту відвідувачів, а передбачене підвальне укриття цивільного захисту відповідає вимогам чинного законодавства в умовах воєнного стану.

Загальний висновок

У процесі виконання бакалаврської роботи розроблено архітектурний проект центру опіки для домашніх тварин у с. Микитинці Івано-Франківської міської територіальної громади. Проект є відповіддю на реальний соціальний запит — системну нерозвиненість зоосоціальної інфраструктури громади та відсутність будь-якого комплексного об'єкта що поєднував би ветеринарну, адопційну, освітню та рекреаційну функції в єдиному середовищі.

За результатами передпроектного аналізу встановлено, що існуючі об'єкти зоозахисту в Івано-Франківській ТГ — зокрема притулок «Дім Сірка» у с. Хриплин та пункт перетримки КП «Полігон ТПВ» — функціонують в умовах критичного переповнення, відсутності базової інфраструктури та без жодного архітектурного проектного задуму. Вивчення світового та вітчизняного досвіду підтвердило, що сучасний центр опіки є принципово іншим типом об'єкта — відкритим громадським простором з чітким функціональним зонуванням та архітектурними рішеннями що безпосередньо впливають на психологічний стан тварин і показники їх адопції.

Містобудівний аналіз обґрунтував вибір ділянки площею 1,85 га на східній межі с. Микитинці як оптимального місця для розміщення центру — з огляду на дотримання санітарно-захисних відстаней від житлової забудови, транспортну доступність та сприятливий природний контекст.

Розроблена функціонально-просторова структура будівлі включає дев'ять функціональних блоків з повним розмежуванням потоків відвідувачів, персоналу та тварин. Центральним елементом композиції є засклений манеж-атріум що виконує одночасно публічну, комерційну та композиційну функції. Послідовний маршрут тварини від прийому через карантин тривалістю 21 доби до утримання та адопції відповідає ветеринарно-санітарним вимогам і унеможливорює контакт між здоровими та хворими тваринами.

Об'ємно-просторове рішення реалізоване через поєднання горизонтально витягнутого корпусу з алюмінієвих композитних панелей теплого бежевого відтінку та засклений циліндричний об'єм манежу як головну доміную фасаду. Конструктивна система — монолітний залізобетонний каркас — забезпечує гнучкість планування та можливість адаптації об'єкта в майбутньому. Інженерні рішення враховують специфіку утримання тварин — підлогове опалення, роздільні системи вентиляції, локальне знезараження стоків та резервне електропостачання.

Проект відповідає вимогам інклюзивності відповідно до ДБН В.2.2-40:2018, пожежної безпеки відповідно до ДБН В.1.1-7:2016, а також включає підвальне укриття цивільного захисту для персоналу та відвідувачів відповідно до вимог чинного законодавства в умовах воєнного стану.

Практична цінність проекту полягає в тому, що він пропонує відтворювану архітектурну модель комплексного центру опіки придатну для використання як орієнтир при розбудові зоозахисної інфраструктури в інших громадах України

Список використаних джерел

1. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування і забудова територій. Київ : Мінрегіон України, 2019.
2. ДБН В.1.1-7:2016. Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги. Київ : Мінрегіон України, 2016.
3. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будинки та споруди. Основні положення. Київ : Мінрегіон України, 2018.
4. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення. Київ : Мінрегіон України, 2018.
5. ДБН В.2.5-28:2018. Природне і штучне освітлення. Київ : Мінрегіон України, 2018.
6. ДБН В.2.5-64:2012. Внутрішній водопровід та каналізація. Київ : Мінрегіон України, 2012.
7. ДБН В.2.5-67:2013. Опалення, вентиляція та кондиціонування. Київ : Мінрегіон України, 2013.
8. Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин : Закон України від 04.02.2021 № 1206-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 28. Ст. 232.
9. Про затвердження Ветеринарно-санітарних вимог до утримання тварин у притулках : Наказ Держкомветмедицини від 15.10.2010 № 438. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1015-10>.
10. Про затвердження Положення про притулок для тварин : Наказ Держкомветмедицини від 15.10.2010 № 439. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1016-10>.
11. Лінда С. М., Моркляник О. І. Типологія громадських будівель і споруд : підручник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 346 с. ISBN 978-617-607-793-0.
12. Community-Centric Architectural Design for Stray Animal Shelters in Bahrain. *Proceedings of the 2nd International Conference on Interdisciplinary Humanities and Communication Studies*. 2024. URL: <https://www.researchgate.net/publication/393602718>.

13. Coppola C. L., Enns R. M., Grandin T. Noise in the Animal Shelter Environment: Building Design and the Effects of Daily Noise Exposure. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 2006. Vol. 9(1). P. 1–7.
14. Tuoizzi A., Arhant C. et al. Effects of Human Presence and Voice on the Behaviour of Shelter Dogs and Cats. *Animals*. 2021. Vol. 11, No. 2. Art. 406. P. 1–14. DOI: 10.3390/ani11020406.
15. Weiss E., Mohan-Gibbons H., Zawistowski S. *Animal Behavior for Shelter Veterinarians and Staff*. Oxford : Wiley-Blackwell, 2015. 400 p. ISBN 978-1-118-71111-8.
16. Weisser W. W., Hauck T. E. Animal-Aided Design – planning for biodiversity in the built environment. *Landscape Research*. 2024. DOI: 10.1080/01426397.2024.2383482.
17. Galka.if.ua. Це не має бути концтабір: як працює притулок «Рудий пес» під Франківськом. URL: <https://galka.if.ua/tse-ne-maie-buty-kontstabir-iak-pratsiuie-prytulok-dlia-pokynutykh-rudy-pes-pid-frankivskom-foto>.
18. Інформатор Івано-Франківськ. Як працює «Дім Сірка» у Франківську та з якими викликами стикається. URL: <https://if.informator.ua/2024/01/24/yak-praczyuye-dim-sirka-u-frankivsku-ta-z-yakymy-vyklykamy-stykayetsya>.
19. КП «Полігон ТПВ». Стерилізація безпритульних тварин в Івано-Франківську. URL: <https://poligon.if.ua/news/стерилізація-безпритульних-тварин-в>.
20. Офіційний сайт міста Івано-Франківська. Село Микитинці Івано-Франківської міської територіальної громади. URL: <https://www.mvk.if.ua/msr/11986>.
21. Save Pets of Ukraine. Дослідження: як війна вплинула на притулки для тварин. Kormotech, 2023. URL: <https://savepetsofukraine.kormotech.com/post/дослідження-як-війна-вплинула-на-притулки-для-тварин>.
22. Vertical Development. У Франківську з'явився перший тренувально-вигульний майданчик для собак. URL: <https://vertykal.ua/news/u-frankivsku-z-yavyvsya-pershij-trenuvalno-vygulnyj-majdanchyk-dlya-sobak>.
23. ArchDaily. Animal Refuge Centre / Arons en Gelauff Architecten. URL: <https://www.archdaily.com/2156/animal-refuge-centre-aron-en-gelauff-architecten>.

24. ArchDaily. South Los Angeles Animal Care Center & Community Center / RA-DA. URL: <https://www.archdaily.com/407296/south-los-angeles-animal-care-center-and-community-center>.
25. ArchDaily. Staten Island Animal Care Center / Garrison Architects. URL: <https://www.archdaily.com/995125/staten-island-animal-care-center-garrison-architects>.
26. ASPCA Pro. Animal Shelter Housing and Facility Design. URL: <https://www.aspcapro.org/topics-shelter-medicine/animal-shelter-facility-use-and-design>.
27. ASPCA Pro. Sanitation for Disease Prevention in Animal Shelters. URL: <https://www.aspcapro.org/resource/sanitation-disease-prevention-animal-shelters>.
28. Humane Pro. Modern shelter design for modern sheltering. URL: <https://humanepro.org/magazine/articles/modern-shelter-design-modern-sheltering>.
29. Shelter Animals Count. Understanding Animal Welfare Organizations. URL: <https://www.shelteranimalscount.org/understanding-animal-welfare-organizations>.
30. WDM Architects. Murfin Animal Care Campus. URL: <https://wdmarchitects.com/projects/murfin-animal-care-campus>.